

Nota zienswijzen Ontwerp omgevingsvisie Hengeloos Buiten

I INLEIDING

Na voorafgaande publicatie in het Hengelo's Weekblad en de Staatscourant heeft de ontwerp omgevingsvisie Hengeloos Buiten van 20 mei tot en met 30 juni 2020 ter inzage gelegen. Binnen de termijn van terinzagelegging zijn 37 zienswijzen ingediend door:

1. Tennet, Postbus 718, 6800 AS Arnhem
2. Indiener 2
3. Indiener 3
4. Hans Balk Beheer B.V., Pruisische Veldweg 220 7552 AE Hengelo
5. Prorail, Postbus 2038 3500 GA Utrecht
6. Indiener 6
7. Twence B.V., Boldershoekweg 51 7554 RT Hengelo
8. Indiener 8
9. Indiener 9
10. Indiener 10
11. Indiener 11
12. Indiener 12
13. Indiener 13
14. Indiener 14
15. Indiener 15
16. Vereniging behoud Tweekelo, Burg. Stroinkstraat 341 7547 RH Tweekelo
17. Indiener 17
18. Indiener 18
19. Indiener 19
20. Indiener 20
21. Indiener 21
22. Indiener 22
23. Indiener 23
24. Indiener 24
25. Stichting Werkgroep Oele, Flierveldsweg 40 7554 SP Hengelo
26. Indiener 26
27. Indiener 27
28. Natuur- en milieuraad Hengelo e.o, Vossenbrinkweg 80 7491 DE Delden
29. Indiener 29
30. Indiener 30
31. Indiener 31
32. Indiener 32
33. Indiener 33
34. Indiener 34
35. Indiener 35
36. Indiener 36
37. Indiener 37

II SAMENVATTING VAN EN REACTIE OP DE ZIENSWIJZEN

1. Tennet, Postbus 718, 6800 AS Arnhem

- a. Binnen de gemeente Hengelo bevinden zich diverse hoogspanningsverbindingen en -stations (110kV en hoger) die in beheer en eigendom zijn van indiener. Het optimaal beheren, onderhouden en veiligstellen van nieuw te realiseren en gerealiseerde assets ten behoeve van een ongestoorde ligging en aanwezigheid daarvan gedurende de gehele levensfase is een zeer belangrijke kerntaak van TenneT. Dit alles met als doel deze infrastructuur niet te verstoren en deze op een effectieve en efficiënte manier in stand te kunnen houden en beheren.
Indiener verzoekt om op een passende wijze rekening te houden met de aanwezigheid van deze bestaande vitale infrastructuur in uw visie en eventuele doorwerking naar bestemmingsplannen c.q. omgevingsplan(nen).
- b. De komende jaren kunnen diverse netuitbreidingen/wijzigingen plaatsvinden om de klimaatdoelstellingen te kunnen nakomen. Hiervoor is ruimte nodig.
Indiener verzoekt in de visie daar waar dat mogelijk is, deze (energie)projecten niet onmogelijk te maken.
- c. Er zijn situaties die de leveringszekerheid en veiligheid (nadelig) van bestaande infra kunnen beïnvloeden en daardoor uitval kunnen veroorzaken, zoals bijvoorbeeld (kleine) windturbines, zonnepanelen, waterretentiegebieden, natuurgebieden/groen/NNN en externe veiligheid. Grootschalig falen van het landelijk hoogspanningsnet kan leiden tot maatschappelijke ontwrichting. Indiener verzoekt om ontwikkelingen die de betrouwbaarheid en veiligheid van het functioneren kunnen schaden, vooraf af te stemmen en pas toe te staan na een positief verkregen schriftelijk advies van indiener.

Reactie

- a. *Het net van hoogspanningsverbindingen is vastgelegd en beschermd in bestemmingsplannen c.q. omgevingsplan(nen).*
- b. *In het Klimaat Akkoord zijn afspraken gemaakt om Regionale Energie Strategieën (RES) op te stellen die samen invulling geven aan de nationale opgave voor elektriciteitsopwekking en het verduurzamen van de gebouwde omgeving. De gemeente Hengelo dient in dit kader een bijdrage te leveren aan de RES Twente.*
Daarnaast is het beleidskader voor duurzame opwekking in Hengelo verankerd in het door de gemeenteraad vastgestelde programma Nieuwe Energie Hengelo, waarin doelstellingen zijn opgenomen voor duurzame energieopwekking.
Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelose buitengebied staan in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten vier ontwikkelprincipes centraal. Eén van deze principes is: Verbonden met ons verleden én de toekomst. Bij ontwikkelingen hebben we respect voor onze rijke cultuurhistorie en spelen we tegelijkertijd in op de mogelijkheden om ons buitengebied toekomstbestendig te maken.
In de visie op het thema Toekomstvast is dit ontwikkelprincipe verder uitgewerkt en hanteren we twee typen gebieden:
 - *Afweegbare gebieden: gebieden waar eventueel grootschalige opwek mogelijk is na een zorgvuldig afwegingsproces en traject met directbetrokkenen.*
 - *Ongewenste gebieden: gebieden waar grootschalige opwek ongewenst is, en alleen aan de orde komt bij hoge urgentie (bijvoorbeeld als de Hengelose bijdrage aan de RES groter dient te zijn of als de vastgestelde doelstellingen en ambitie ten aanzien van grootschalige opwek van duurzame energie niet kan worden uitgevoerd binnen het afweegbare gebied) en als aan strikte, nader te bepalen voorwaarden kan worden voldaan, zoals bijvoorbeeld een participatieproces met direct betrokkenen.**Aan de omgevingsvisie is een uitvoeringsagenda gekoppeld. We gaan een omgevingsprogramma opstellen voor het stedelijk gebied en het buitengebied voor het realiseren van voorzieningen ten behoeve van grootschalige opwek van energie. Hierin wordt een basis gelegd voor het opstellen van drie beleidsproducten:*
 - *Een stimuleringsplan voor zon op dak;*
 - *Een uitnodigingskader voor zonnevelden;*
 - *Een uitnodigingskader voor windmolens.**Met deze beleidsproducten wordt in kaart gebracht hoe de gestelde ambities in het Programma nieuwe energie en de Hengelose bijdrage aan de Regionale Energiestrategie kunnen worden behaald.*

*De uitvoering van het omgevingsprogramma Grootchalige opwek wordt afgestemd met bewoners(organisaties), buurgemeenten en relevante ketenpartners.
De tabellen instrumenten en rollen in paragraaf 5.5. en 7.1 wordt op dit punt aangepast met relevante ketenpartners.*

- c. *De tabellen instrumenten en rollen in hoofdstuk 5 en in paragraaf 7.1 wordt aangevuld met 'relevante ketenpartners'.*

2. Indiener 2

- a. De omgevingsvisie voor Driene is goed.
- b. Indiener ziet graag meer aandacht voor de Koppelleiding. Die kan een natuurlijker aanzicht krijgen door de breedte te variëren en de kanten glooiender te maken. Dit maakt de leiding geschikt voor recreatie. De inpassing in het landschap wordt mooier. Verbreding vergroot ook de capaciteit voor opslag van water. De aanleg van bruggetjes voor wandelaars, die aansluiten op nieuwe wandelpaden maakt het gebied veel aantrekkelijker.
- c. Indiener geeft aan dat Oud Driene aansluit op een fraai bosgebied van Enschede. De ontsluiting van dat bos is voor de bewoners van Groot Driene een impuls voor de leefkwaliteit.

Reactie

- a. *Voor kennisgeving aangenomen.*
- b. *Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelose buitengebied staan in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten vier ontwikkelprincipes centraal. Eén van deze principes is: Het versterken van het echte buitengevoel. Dit principe wordt onder meer uitgewerkt in de visie op het thema Beleef het land en Landschappen maken de stedenrij(k). Het voorstel van indiener past binnen deze thema's.*
De Koppelleiding is in eigendom van het waterschap Vechtstromen. Uit overleg met het waterschap is gebleken dat zij de komende jaren geen opgave hebben voor de Koppelleiding. Voor het waterschap ligt de focus op de zogenaamde Kader Richtlijn Water (KRW) waterlopen. De Koppelleiding behoort hier niet toe. De KRW waterloop die een raakvlak heeft met de Koppelleiding is de Drienerbeek, die bovenstrooms vanaf de stuwwal Enschede uitstroomt in de Koppelleiding, net bovenstrooms de Enschedesestraat. De herinrichting van de KRW waterloop de Drienerbeek staat ingepland voor de periode 2025 t/m 2027.
- c. *Voor kennisgeving aangenomen.*

3. Indiener 3

- a. Indiener heeft begin april een visie voor de herontwikkeling van de percelen aan de Pruisische Veldweg en de Steenrietweg ingediend bij de gemeente Hengelo. Bij de zienswijze zijn de volgende documenten gevoegd:
- Toekomstvisie Tuincentrum Hans Balk – Pruisische Veldweg 220 Hengelo;
 - Notitie parkeren – Herontwikkeling Tuincentrum Balk –Pruisische Veldweg 220 Hengelo;

Indiener verzoekt de gemeente Hengelo om in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten rekening te houden met de door indiener gedefinieerde clusters 'dienstverlening', 'mensgerichte activiteiten' en 'kleine ambachtelijke bedrijven-opstal-stalling' op de te herontwikkelen percelen. Indiener is van mening dat deze activiteiten passen op de percelen en in de omgeving.

Reactie

- a. *Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelose buitengebied zetten we in op vier ontwikkelprincipes. Eén van deze principes is: Meer mogelijkheden voor passende functies. We willen meer mogelijkheden creëren voor gebruik van, en activiteiten in het buitengebied. Meer ruimte voor activiteiten om te leven, te werken en te recreëren. Dit is van groot belang om het gebied ook op langere termijn levendig en vitaal te houden. Wel moeten activiteiten passen bij de waarden die we belangrijk vinden. Dat betekent activiteiten die passen bij een open, groen, authentiek, vrij, levendig, divers, gastvrij en verbonden buitengebied.*

In paragraaf 5.6 wordt ingegaan op hergebruik en functiewijziging in het buitengebied. Daar wordt aangegeven dat we het belangrijk vinden “om in het buitengebied meer mogelijkheden te bieden voor nieuwe activiteiten en functieveranderingen. Nieuwe functies houden het buitengebied levendig en vitaal en bieden nieuwe perspectieven en verdienmodellen. We zien kansen voor extensieve vormen van recreatie, zorg, welzijn, wonen en bedrijvigheid als deze passen bij de aard, schaal en uitstraling van het buitengebied en onze gezamenlijke waarden”. In paragraaf 7.3 is een afwegingskader voor initiatieven opgenomen met de criteria waaraan zal worden getoetst.

Aan paragraaf 5.6 wordt specifiek toegevoegd dat bepaalde vormen van bedrijvigheid ook tot de mogelijkheden behoren omdat deze een positieve bijdrage kunnen leveren aan een goede herinvulling van vrijkomende gebouwen/percelen en aan de levendigheid en werkgelegenheid in het buitengebied.

In de visie op gebieden zijn de percelen Pruisische Veldweg gelegen binnen het gebied Driene en het subgebied Spoor/kanaalzone: De Stad in Beweging.

Voor de spoor-/kanaalzone zetten we in op het gebiedsdoel ‘Sporten en recreëren aan de rand van de stad’. Hier ligt het accent op wat grotere recreatie- en sportvoorzieningen, in balans met de overige functies in de gebieden.

De visie voor de Pruisische Veldweg en de Steenrietweg past binnen de doelen van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten, echter initiatieven in het buitengebied worden getoetst ook aan andere aspecten, zoals bijvoorbeeld verkeer, parkeren, effecten op de omgeving en stedenbouwkundige inpassing. De integrale afweging over een initiatief wordt gemaakt door de zogeheten ruimtelijke tafel. Dit is een overleg met een integrale afvaardiging van vakspecialisten.

4. Hans Balk Beheer B.V., Pruisische Veldweg 220 7552 AE Hengelo

- a. Indiener heeft begin april een visie voor de herontwikkeling van de percelen aan de Pruisische Veldweg en de Steenrietweg ingediend bij de gemeente Hengelo. Bij de zienswijze zijn de volgende documenten gevoegd:
- Toekomstvisie Tuincentrum Hans Balk – Pruisische Veldweg 220 Hengelo;
 - Notitie parkeren – Herontwikkeling Tuincentrum Balk –Pruisische Veldweg 220 Hengelo;

Indiener verzoekt de gemeente Hengelo om in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten rekening te houden met de door indiener gedefinieerde clusters ‘dienstverlening’, ‘mensgerichte activiteiten’ en ‘kleine ambachtelijke bedrijven-opstal-stalling’ op de te herontwikkelen percelen. Indiener is van mening dat deze activiteiten passen op de percelen en in de omgeving.

Reactie

- a. Ten aanzien van uw zienswijze over uw visie voor de herontwikkeling van de percelen aan de Pruisische Veldweg en de Steenrietweg verwijzen wij naar de beantwoording onder 3a.

5. Prorail, Postbus 2038 3500 GA Utrecht

- a. Indiener verzoekt bij uitwerking van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten in ruimtelijke plannen de volgende aspecten in relatie tot railverkeer op te laten nemen c.q. te verwerken:
- Externe veiligheid op basis van de meest recente gegevens (Basisnet)
 - Geluid op basis van de meest recente gegevens (geluidproductieplafonds)
- b. Indien de ontwerp omgevingsvisie bebouwing dichtbij het spoor mogelijk maakt, kan trillinghinder voor de toekomstige bewoners/gebruikers ontstaan als gevolg van treinverkeer. Hoewel er geen wettelijke nonnen bestaan voor trillinghinder in dit soort situaties acht indiener het gewenst dat er in de planvorming wel aandacht voor is.

Reactie

- a. Voor kennisgeving aangenomen.
- b. De omgevingsvisie Hengeloos Buiten maakt geen nieuwe bebouwing mogelijk langs het spoor.

6. Indiener 6

- a. Bezwaar plan Zakynthos.

Reactie

- a. *In relatie tot het buitengebied van Hengelo is het plan Zakynthos voor ons onbekend. De zienswijze is niet nader gemotiveerd. Het is derhalve niet mogelijk een inhoudelijke reactie te geven op deze zienswijze.*

7. Twence B.V., Boldershoekweg 51 7554 RT Hengelo

- a. In de omgevingsvisie valt te lezen dat als plangebied is beoogd de terreinen die op dit moment behoren tot het bestemmingplan Buitengebied cq. de gebieden die buiten de bebouwde kom liggen. Het bedrijfsterrein van Twence bevindt zich in dat grensgebied. Omdat in het visiedocument niet wordt ingegaan op de activiteiten van ons bedrijf noch op de omgevingseffecten ervan, gaat indiener er vanuit dat deze geen onderdeel zijn van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. In dat geval zou dat ook in alle opzichten moeten blijken uit de visie hetgeen niet het geval is:

- Het plangebied op www.ruimtelijkeplannen.nl omvat een deel van de stortplaats Boeldershoek (strook direct ten zuiden van de Bruninksweg tussen Boekeloseweg en Holmersweg).
- De plattegrond op pagina 9 omvat de Kop van de Boeldershoek (gebied direct ten zuiden van de Diamantstraat tussen Boldershoekweg en Boekeloseweg). Op de andere themakaartjes valt dit gebied wel buiten het plangebied.

Wilt u deze tegenstrijdigheden opheffen en eenduidigheid creëren door in alle documenten het gebied dat momenteel valt onder bestemmingsplan Boeldershoek 2009 buiten het plangebied van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten te laten?

- b. Er is een fietsroute noord-zuid over ons terrein getekend als verbinding tussen de Boekeloseweg en de Kwinkelerweg. Die is er niet en die kan er ook niet komen.

Reactie

- a. *De kaarten in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten worden aangepast. De gronden van Twence behoren niet tot het plangebied van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten.*
- b. *Op de visiekaart, ter hoogte van de Boekeloseweg en de Kwinkelerweg is het symbool 'toevoegen van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad' toegevoegd. Dit symbool betekent dat we de onderlinge relaties tussen de stad en het land willen versterken en stimuleren, bijvoorbeeld door het mogelijk maken van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad naar het buitengebied en terug. In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen definitieve routes opgenomen. We laten het initiatief aan bewoners om aan te geven waar dit wenselijk is en faciliteren graag waar mogelijk.*

8. Indiener 8

- a. Indiëners doen voorstellen om de natuur in Hengelo Noord meer ruimte te geven. Bijvoorbeeld door de Schalbeek te verbreden, zodat deze weer gaat meanderen, omzoomd met groen, bomen, struiken en wilde bloemen, zoals dat bij een beek hoort. Het zou een winst voor zowel de woonwijk als de bewoners van het buitengebied betekenen. Beiden krijgen dan uitzicht op dat groen. Getracht zou kunnen worden om bewoners als vrijwilliger mee te laten helpen bij het onderhoud hiervan (indiëners melden zich aan!). Op dit moment wordt een aantal bunders grond van de gemeente Hengelo in "Schalmeden" bewerkt voor landbouw, dit zou ook (gedeeltelijk) kunnen worden terug gegeven aan de natuur. In deze gebieden, retentiegebieden en teruggegeven grond aan de natuur, zouden dan wandelmogelijkheden zijn waar rust heerst en harde geluiden (auto's, motoren, loslopende honden) de natuur niet verstoren. Om diezelfde reden horen windmolens en zonneparken hier ook niet thuis. Wanneer er ook retentiegebieden zouden worden aangelegd zouden groen en wild daarvan kunnen profiteren. Als compensatie voor de nieuwbouwwijken wordt de natuur zo meer ruimte gegeven. Ook de agrariër kan meehelpen om water vast te houden. Waar die bij te veel water het snel van zijn land wil hebben, zou een retentiegebied een win-win-situatie zijn en blijft het water toch in de omgeving waar het hoort. Bewoners in het buitengebied die vaak een grote tuin hebben zouden geadviseerd kunnen worden het regenwater op te vangen en dit te gebruiken voor het besproeien van gazons en dergelijke.
- b. De hoeveelheid verkeer die over de Schalmedenweg rijdt, zou aan banden gelegd moeten worden. Indiëners wonen vlak aan deze weg. Veel verkeer maakt oneigenlijk gebruik van deze weg en rijdt, ondanks de adviessnelheid van 30 km/u hard langs ons huis. Deze maatregel is destijds genomen in overleg met een verkeerskundige van de gemeente

Hengelo. Er wordt echter niet gehandhaafd. De oorzaak van het vele verkeer is dat de verbinding tussen de gemeentes Borne en Hengelo verbeterd zou moeten worden. Het verkeer uit de nieuwbouwwijk Borsche Maten heeft slechts vier mogelijkheden om de wijk te verlaten. Twee daarvan gaan naar de Rondweg in Borne.

De overige twee, de Piepersveldweg en de Hemmelhorst, zijn bedoeld voor lokaal verkeer. Deze twee worden gebruikt om richting Deurningen en Hertme, Saasveld en Weerselo te rijden. Het verkeer richting Deurningen en de noordkant van Hengelo belast daarmee ook de Schalmedenweg bovenmatig.

Indieners wensen een omlegging van de Schalmedenweg ter hoogte van hun perceel. Het zou fantastisch zijn wanneer deze aan de andere kant van een paar prachtige oude eiken zou komen te liggen. De grond waar de straat dan overheen zou lopen is al van de gemeente Hengelo. Het vervullen van deze wens zou het woongenot en de veiligheid vergroten en rustiger maken, en de ligging van de meer dan honderd jaar oude boerderij een nog mooiere uitstraling geven.

Reactie

- a. *Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelose buitengebied staan in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten vier ontwikkelprincipes centraal. Eén van deze principes is: Het versterken van het echte buitengevoel. We zetten in op een buitengebied dat ook echt 'buiten' voelt. Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen gaan we waar mogelijk en noodzakelijk inzetten op het toevoegen van landschappelijke elementen zoals houtwallen. Hierbij houden we echter wel rekening met het open karakter van Hengelo Noord dat we als waarde in dit gebied willen behouden. Daarmee wordt het zicht op de stadsrand doorbroken met groene elementen en krijgt het landschap meer diepte.*

In Hengelo Noord zijn relatief veel grote ondernemers in de land- en tuinbouw aanwezig. Zij hebben een belangrijke functie in het beheer van het landschap, omdat ze veel land in eigendom hebben en de nodige kennis hebben over hoe het gebied functioneert. Het aantal bedrijven neemt langzaam af waardoor het ook een landelijk woongebied wordt. Gelet op deze kenmerken van de gebieden in Hengelo Noord en de accenten en prioriteiten die tijdens het proces naar voren zijn gekomen, ligt in Hengelo Noord niet het accent op de ontwikkeling van natuur, maar willen we werken aan het gebiedsdoel 'landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap'. We zetten in op een mix van agrarische functies en wonen waarin boeren voldoende ruimte houden om te ondernemen en waar ruimte ontstaat voor wonen in een landelijke context.

- b. *Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelose buitengebied staan in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten vier ontwikkelprincipes centraal. Eén van deze principes is: De juiste relaties onderling met de stad. Hoewel we de beleving van het buitengebied als tegenhanger van de stad zoveel mogelijk willen versterken, willen we de relaties en verbindingen met de stad tegelijkertijd ook vergroten. We zetten vooral in op het versterken van de verbindingen voor wandelaars en fietsers en proberen het onnodige (doorgaande) autoverkeer zoveel mogelijk terug te dringen.*

Dit ontwikkelprincipe is verder uitgewerkt in onder andere de visie op het thema Beleef het land. Om de beleving van het buitengebied als ontspanningsruimte te verbeteren willen we ook onnodig, niet-bestemmingsverkeer op lokale wegen zoveel mogelijk terugdringen. Aan de omgevingsvisie Hengeloos Buiten is een uitvoeringsagenda opgenomen waarin het omgevingsprogramma Aangename lokale wegen is opgenomen voor het tegengaan van sluipverkeer en het verbeteren van de verkeersveiligheid.

9. Indiener 9

- a. Indiener maakt bezwaar tegen het aanwijzen van een windmolenpark ten zuiden van de A1.
- b. Indiener maakt bezwaar tegen het 'Woolder ommetje' achter de huizen aan de Nico Maasstraat.

Reactie

- a. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

- b. *Tussen het stedelijk gebied en buitengebied van Woolde is het symbool 'toevoegen van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad' toegevoegd. Dit symbool betekent dat we de*

onderlinge relaties tussen de stad en het land willen versterken en stimuleren, bijvoorbeeld door het mogelijk maken van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad naar het buitengebied en terug.

In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen definitieve routes opgenomen. We laten het initiatief aan bewoners om aan te geven waar dit wenselijk is en faciliteren graag waar mogelijk.

Dit wordt bekrachtigd in de uitvoeringsagenda die aan de omgevingsvisie is toegevoegd (hoofdstuk 7). Hierin is het project wandelommetjes opgenomen. Hierin is aangegeven dat de gemeente daarin de rol heeft als facilitator en de samenleving als trekker. Betrokken organisaties zijn bewoners(organisaties) en het waterschap. De realisatie van wandelommetjes zijn daarmee dus afhankelijk van de inbreng van de samenleving.

10. Indiener 10

- a. Indiener is tegen het plaatsen van windmolens in Hengelo-zuid ten oosten van de Haaksbergerstraat. Windmolens zouden geclusterd kunnen worden bijvoorbeeld bij het XL-businesspark in Almelo, wat ook een initiatief van Hengelo is. Tevens is indiener tegen het verspillen van kostbare landbouwgrond voor zonneparken. Er is voldoende bedrijfsbebouwing in de gemeente Hengelo te vinden waar zonnepanelen op geplaatst kunnen worden.

Reactie

- a. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

11. Indiener 11

- a. Indieneners geven aan dat zij door toedoen van de gemeente Hengelo vele hectares grond kwijtgeraakt door de woningbouw Hasseleres, autobaan A1, Beneluxlaan en de provincie Overijssel en in de toekomst woningbouw Slangenbeek.
- b. Indieneners kijken in de zienswijze terug op gebeurtenissen van de afgelopen jaren met betrekking tot:
 - De afstand van de bedrijfsgebouwen tot het stedelijk gebied;
 - De grensverlegging tussen de gemeenten Hengelo en Weerselo;
 - Planschade die is ingediend en door de Raad van State is afgewezen.
- c. Het is ontoelaatbaar om hoogwaardige landbouwgrond nabij de Hasseler Es te onttrekken aan de landbouw ten behoeve van nieuwe natuur. Wijzigingen in het buitengebied van de Hasseler Es met bestaande mooie bomen en bedrijven is onbespreekbaar. Dit gebied moet een agrarische bestemming behouden.
- d. Op 14 januari 2020 heeft de gemeente de hoofdlijn van de visie toegelicht. Aangegeven is dat er geen sprake is van woningbouwuitbreiding. De gemeente was echter niet volledig, omdat zich 150 mensen hebben uitgesproken over de rand van dit gebied, maar zij zijn niet bepalend als het gaat om andermans eigendommen. Als voorbeeld wordt het loslopen van honden genoemd die veel overlast veroorzaken voor de agrariërs. In de omgevingsvisie is te weinig aandacht voor de overlast die agrariërs ondervinden.
- e. In het buitengebied Hasseler Es is geen sprake van een harde stadsrand. Er staan honderden bomen en een bosrand langs de Hasselerbeek.
- f. Indieneners vinden het buitengebied Hasseler Es niet geschikt voor het opwekken van grootschalige zonne-energie. Deze ontsieren het landschap.
- g. Indieneners vinden een retentiebekken niet nodig omdat zij geen overlast hebben van droogte. Van verdrogen is geen sprake er vanwege de aanwezigheid van zware humusrijke grond. De Hasselerbeek doet zijn werk als waterafvoer goed. Naast de Hasselerbeek ligt een hogedruk aardgas transportleiding waar graafwerkzaamheden verboden zijn.
- h. Indieneners hebben geen behoefte aan koekeloeren bij de boeren.
- i. Indieneners vinden de visie een eenzijdig verhaal, waar zij niet op zitten te wachten en waar zij geen medewerking aan zullen verlenen.

Reactie

- a. *We zien de huidige (juridische) stadsrand als permanente en toekomstige stadsrand. Een verdere ontwikkeling van Slangenbeek dan juridisch in bestemmingsplannen is vastgelegd, past niet in onze visie.*
- b. *Voor kennisgeving aangenomen.*
- c. *In Hengelo Noord zijn relatief veel grote ondernemers in de land- en tuinbouw aanwezig. Zij hebben een belangrijke functie in het beheer van het landschap, omdat ze veel land in eigendom hebben en de nodige kennis hebben over hoe het gebied functioneert. Het aantal bedrijven neemt langzaam af waardoor het ook een landelijk woongebied wordt. Gelet op deze kenmerken van de gebieden in Hengelo Noord en de accenten en prioriteiten die tijdens het proces naar voren zijn gekomen, ligt in Hengelo Noord niet het accent op de ontwikkeling van natuur, maar willen we werken aan het gebiedsdoel 'landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap'. We zetten in op een mix van agrarische functies en wonen waarin boeren voldoende ruimte houden om te ondernemen en waar ruimte ontstaat voor wonen in een landelijke context.*
- d. *Dat we niet volledig geweest zijn geweest tijdens het gebiedsgesprek over Hengelo Noord kunnen we niet plaatsen. Voor het opstellen van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten is sprake geweest van een open en transparant participatieproces, waarbij de samenleving reeds vanaf maart 2019 is betrokken en in de gelegenheid is gesteld om mee te denken over de inhoud. Zie tevens de beantwoording onder 12a. In het kader van het thema 'Samenleven van stad en land' willen we de onderlinge afstemming en samenwerking tussen land en stad stimuleren. Niet alleen ruimtelijk, maar ook sociaal. Door de communicatie tussen beide gebieden kan meer onderling begrip ontstaan over elkaars wensen en behoeften. Tijdens een project als 'Koekeloeren bij de boeren' zouden agrariërs geïnteresseerde stedelingen kunnen informeren over bijvoorbeeld overlast die zij ondervinden van wandelaars met honden en de gevolgen voor hun bedrijfsvoering. Het is uiteraard de eigen keuze van de agrarisch ondernemer om aan een dergelijk initiatief mee te doen.*
- e. *Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelose buitengebied staan in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten vier ontwikkelprincipes centraal. Eén van deze principes is: Het versterken van het echte buitengevoel. We zetten in op een buitengebied dat ook echt 'buiten' voelt. Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen gaan we waar mogelijk en noodzakelijk inzetten op het toevoegen van landschappelijke elementen zoals houtwallen. Daarmee wordt het zicht op de stadsrand doorbroken met groene elementen en krijgt het landschap meer diepte.*
- f. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen zonnenvelden aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*
- g. *Voor kennisgeving aangenomen.*
- h. *Ten aanzien van uw zienswijze over koekeloeren bij de boeren verwijzen wij naar de beantwoording onder 11d. Er is geen sprake van een verplichting om mee te werken aan projecten als 'Koekeloeren bij de boeren'. Dergelijke projecten kunnen echter een positieve bijdrage leveren en het onderling begrip tussen agrariërs en stadsrandbewoners versterken.*
- i. *Voor kennisgeving aangenomen.*

12. Indiener 12

- a. *Het ontbreekt de bewoners van de Woolderes aan veel relevante informatie. Indieners verzoeken de gemeente een algemene informatieavond te plannen om een aantal onduidelijke zaken toe te lichten en kennis te nemen van de visie van de bewoners van de wijk de Woolderes op uw rapport Hengeloos buiten.*

- b. Indieners maken bezwaar tegen het wijzigen van het bestemmingsplan Woolde en het wederom plannen van een wandelroute achter de huizen noordzijde Nico Maasstraat. Indertijd is deze route na veel overleg en gegronde argumentatie afgeblazen. Dezelfde argumentatie geldt nu ook voor bewoners.
- c. Indieners maken bezwaar tegen het aanwijzen van een gebied ten zuiden van de A1 als windmolenpark. Derhalve wordt er door bewoners nu een stuurgroep gevormd om tot een veel betere communicatievoorziening te komen en inspraak te verkrijgen.
 - Horizon vervuiling voor de bewoners van de Woolderes en de gehele wijk Woolde.
 - Plaatsing van windmolens zorgt voor gezondheidsklachten door extra verspreiding van fijnstof door het verkeer op de A1.
 - Geluidshinder door het draaien van de wieken. Geluidsgolven vormen een extra overlast door windmolens.
 - Waardevermindering van de huizen in de gehele Woolderes.

Reactie

- a. *Voor het opstellen van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten is sprake geweest van een open en transparant participatieproces. We hebben de samenleving op verschillende momenten betrokken. Hiervoor hebben we verschillende middelen ingezet. Spreekuren, een gebiedsconferentie, een internetconsultatie en gebiedsgesprekken. Tijdens de ter inzage legging van de ontwerp omgevingsvisie is er een digitale informatiemarkt georganiseerd. Tijdens het hele proces hebben we inwoners geïnformeerd via verschillende kanalen, denk hierbij aan brieven, e-mail, het gemeentenieuws en sociale media, waarbij we hebben geprobeerd zowel jong als oud bij het proces te betrekken.*
 - *Spreekuren: In maart 2019 hebben, op onze uitnodiging, ongeveer 30 spreekuren plaatsgevonden met een brede vertegenwoordiging van de samenleving, zoals bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, buurgemeenten en (keten)partners. De vraag 'Wat speelt er?' stond in deze gesprekken centraal.*
 - *Gebiedsconferentie: Op 3 juli 2019 waren circa 100 geïnteresseerden aanwezig tijdens de gebiedsconferentie. Een breed scala aan onderwerpen (in de vorm van 21 workshops) is aan bod gekomen.*
 - o *We hebben alle huishoudens in het buitengebied een brief gestuurd met hierin een passage speciaal voor de jongeren. Voor de jongeren hebben we ook een winactie opgezet in samenwerking met Metropool. In de brief is tevens verwezen naar de website omgevingsvisiehengelo.nl. Ook is aangegeven dat het mogelijk is een digitale nieuwsbrief te ontvangen waar alle actuele informatie wordt gedeeld. Hiervoor is een aanmelding via de website noodzakelijk.*
 - o *De deelnemers aan de spreekuren zijn per email uitgenodigd voor de gebiedsconferentie.*
 - o *Op sociale media is een campagne uitgerold, gericht op alle inwoners van de deelgebieden in het buitengebied. Actieve Facebookgroepen, met een groot bereik in het buitengebied, zijn benaderd om de boodschap te plaatsen.*
 - o *Ook heeft de krant geschreven over de omgevingsvisie voor het buitengebied. In het Hengelo's Weekblad zijn bewoners van Hengelo via een paginagrote advertentie uitgenodigd om deel te nemen aan deze conferentie. Na afloop van de gebiedsconferentie zijn er berichten geplaatst in het Hengelo's Weekblad, waarbij het vervolgproces is gecommuniceerd. Dit is ook via de nieuwsbrief en websites verstrekt.*
 - *Internetconsultatie: Tijdens de internetconsultatie (van 16 september tot en met 10 oktober 2019) kon iedereen stemmen op stellingen over 17 verschillende onderwerpen. Er zijn bijna 1500 stemmen uitgebracht.*
 - o *Voor deze stap zijn alle betrokkenen, waarvan wij tijdens het proces een emailadres mochten ontvangen, per email benaderd en uitgenodigd deel te nemen aan de internetconsultatie.*
 - o *Er zijn meerdere publicaties geweest in het Hengelo's Weekblad om de bewoners van Hengelo uit te nodigen deel te nemen aan deze consultatie.*
 - o *Via de websites (hengelo.nl en omgevingsvisiehengelo.nl) zijn updates gegeven door middel van nieuwsberichten en de digitale nieuwsbrief.*
 - o *Online is een campagne ingericht op sociale media. De sociale media is ook ingezet om via deze gremia de mening op te halen van de Hengeloërs.*
 - o *Na afloop van de internetconsultatie zijn er berichten geplaatst in het Hengelo's Weekblad waarbij het vervolgproces is gecommuniceerd. Dit is ook via de nieuwsbrief en websites verstrekt.*

- *Gebiedsgesprekken: Tijdens de gebiedsgesprekken in januari 2020 zijn we in het gebied zelf het gesprek aangegaan met de deelnemers over hun eigen leefomgeving. Tijdens verschillende bijeenkomsten waren in totaal bijna 170 geïnteresseerden aanwezig.*
 - o *Alle bewoners van het buitengebied zijn wederom per brief uitgenodigd deel te nemen aan de gebiedsgesprekken.*
 - o *Tevens hebben we een email verstuurd naar alle uit het proces bekende emailadressen.*
 - o *Wederom is het Hengelo's Weekblad ingezet om de inwoners van Hengelo op te roepen om deel te nemen aan de gebiedsgesprekken.*
 - o *Er is een nieuwsbrief uitgegaan en er heeft berichtgeving plaatsgevonden via de website omgevingsvisiehengelo.nl.*
 - o *We hebben verschillende sociale mediacampagnes online gezet die de gebruikers van sociale media in het buitengebied als target hadden.*
 - o *Daarnaast hebben we wijkcentra ingezet om de informatie te verspreiden.*
 - *Ontwerp omgevingsvisie Hengeloos Buiten: Op 12 mei 2020 heeft het college ingestemd met de ontwerp omgevingsvisie Hengeloos Buiten en besloten deze voor zes weken ter inzage te leggen van 20 mei tot en met 30 juni 2020.*
 - o *De ter inzage legging van het ontwerp van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten hebben we bekend gemaakt in de Staatscourant en het Hengelo's Weekblad. Daarnaast is hierover een informerend nieuwsbericht geplaatst in het Hengelo's Weekblad.*
 - o *Tevens hebben we een email verstuurd naar alle uit het proces bekende emailadressen over de ter inzage legging van het ontwerp.*
 - o *Er is hierover ook een nieuwsbrief uitgegaan.*
 - o *Op 18 juni was er een online informatiemarkt, waarbij geïnteresseerden vragen konden stellen over het proces maar ook over het eindproduct. Vanwege de coronamaatregelen was een fysieke informatiemarkt niet mogelijk.*
- b. *Ten aanzien van uw zienswijze over een wandelpad aan de achterzijde van de woningen aan de Nico Maasstraat verwijzen wij naar de beantwoording onder 9b.*
- c. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

13. Indiener 13

- a. *Indieneren zijn erop tegen dat er windmolens bij de A35 ter hoogte van de Wullenweg/Haaksbergerstraat te Oele worden geplaatst. Ook is indiener er tegen dat er een zonnepark ter hoogte van de Haaksbergerstraat en de Geurdsweeg wordt aangelegd.*

Reactie

- a. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken en zonnevelden aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

14. Indiener 14

- a. *Indiener maakt bezwaar tegen het aanwijzen van een windmolenpark ten zuiden van de A1.*
- b. *Indiener maakt bezwaar tegen het 'Woolder ommetje' achter de huizen aan de Nico Maasstraat.*

Reactie

- a. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*
- b. *Ten aanzien van uw zienswijze over een wandelpad aan de achterzijde van de woningen aan de Nico Maasstraat verwijzen wij naar de beantwoording onder 9b.*

15. Indiener 15

- a. Naar mening van indiener staan er veel tegenstrijdige zaken in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. In paragraaf 3.1 worden alle kwaliteiten van het buitengebied genoemd en hoog gewaardeerd.
Om aan de landelijke doelstellingen voor het opwekken van groene energie te voldoen zijn er in het stedelijke gebied volgens indiener nog veel ongebruikte mogelijkheden. Meer zonnepanelen op grote en iets kleinere daken en strengere eisen voor nieuwbouw. Ook zijn er volgens mij op industrieterreinen wel verloren hoekjes voor een windmolen.

Reactie

- a. *In het buitengebied van Hengelo liggen verschillende gebieden met een hoge kwaliteit. Echter, ook voor deze gebieden geldt dat er daarnaast nog andere opgaven kunnen liggen. De omgevingsvisie is een integrale en strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. De omgevingsvisie dient daarmee meerdere belangen. Naar onze mening is er daarom geen sprake van tegenstrijdigheden. Zie beantwoording onder 1b*

16. Vereniging behoud Tweekelo, Burg. Stroinkstraat 341 7547 RH Tweekelo

- a. De vereniging complimenteert de gemeente Hengelo voor de goede samenwerking en de positieve gebiedsbijeenkomsten. De vereniging is zeer content met de gekozen naamgeving van Tweekelo als 'Groene oase tussen twee steden'. De vereniging is blij te zien dat er is geluisterd naar de inbreng van de bewoners en de Vereniging Behoud Tweekelo.
- b. Spoorfietsen is reeds een aantal jaren actief in Tweekelo. De formele doelstellingen van het project zijnde aandacht voor natuurbehoud, ecologische waarden, de erfgoedwaarden en de geschiedenis van de spoorlijn en het sociale karakter van de uitbating wordt door de vereniging gewaardeerd. In de praktijk blijkt het tevens commerciële karakter van Spoorfietsen te botsen met de formele doelstellingen. Spoorfietsen blijkt een grote aantrekkingskracht te hebben op grotere gezelschappen, die een bij tijd en wijle disruptieve invloed hebben op het rustige buitengebied van Tweekelo. In de visie wordt onderschreven dat het project kleinschalig van aard dient te blijven. Dit contrasteert met de recente ter inzage legging van een ontwerpbestemmingsplan waarbij aan het dagrecreatieve karakter van het spoorfietsen een verblijfsrecreatief deel wordt toegevoegd. Daarnaast is er sprake van het verplaatsen van voormalige spoorwegwagons naar het buitengebied van Tweekelo. De vereniging vreest dat de kleinschaligheid verlaten wordt en dat de plannen leiden tot een verrommeling van dit deel van Tweekelo, zeker ook omdat de plannen niet gepaard gaan met een verplichte bijdrage in de ruimtelijke kwaliteit. De vereniging verzoekt te specificeren hoe de kleinschaligheid van dit plan wordt bewaakt en hoe grenzen worden gesteld aan de groei van dit project.
- c. In de visie wordt het gebied binnen de stoomleiding geschikt geacht voor grootschalige zonnevelden. Het oprichten van zonnevelden zonder substantieel participatiefonds voor de omgeving, en uitgebreide natuurcompensatie en een extra natuurbuffer richting Tweekelo acht de VBT niet acceptabel.
De stoomleiding wordt in de visie beschreven als de grens van het stedelijk gebied. Dit is niet eerder zo aangegeven. De VBT verzoekt deze passage te schrappen.
Ten aanzien van het tweede zonneveld tussen de zuidpunt van de stoomleiding en de Boeldershoek heeft de VBT nog meer bedenkingen. Dit gebied beschouwd de VBT als volwaardig buitengebied. De tekst komt op dit punt niet overeen met de kaarten.
- d. De VBT stelt een ander aanpak voor dan beschreven in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. Boekelo, Tweekelo en Usselo hebben zich op eigen initiatief ingespannen om een bijdrage te leveren aan de energietransitie binnen de gemeente Enschede. Zij hebben het college van Enschede aangeboden een evenredige opgave voor Enschede West op zich te nemen en deze in deze gebieden te realiseren, waarbij er sprake is van draagvlak, behoud en ontwikkeling van landschap en een eerlijke financiële bijdrage voor het gebied en zijn

bewoners. Het VBT herhaalt dit aanbod voor de gemeente Hengelo en ziet de gemeenten Hengelo en Enschede op dit punt graag samenwerken.

De VBT is van mening dat dit aanbod alleen kan wanneer er op voorhand geen gebieden worden aangewezen voor grootschalige opwek van duurzame energie. Het VBT verzoekt de gemeente dit aanbod te omarmen en de samenwerking met Enschede te starten.

- e. Op de grens van Tweekelo en Oele voorzien in een windmolen. De VBT gaat ervan uit dat dit een windmolen betreft met een tiphoogte van 230 meter. Deze zal zichtbaar zijn in heel Tweekelo.
De VBT is geen voorstander van hoge windmolens en zeker niet van windmolens met een hoogte van 190-230 meter. Twente is een relatief windstil gebied. De voorgestelde windmolens zijn dan ook niet rendabel zonder een forse subsidie die door de burger moet worden opgebracht. Windmolens kunnen leiden tot overlast voor omwonenden, zoals slagschaduw, resonantie in de grond, geluidsoverlast en gezondheidsrisico's. In het buitengebied gelden afstanden van 800 meter tot omliggende bebouwing. De VBT stelt voor dat slechts locaties worden beschouwd die hieraan voldoen. De VBT vraagt zich af hoe deze windmolen zich verhoudt tot de funnel van vliegveld Twente.
- f. Er is een Europese, Rijks- en Provinciale ambitie om de aanplant van meer bomen te stimuleren. De vereniging ziet hiervoor kansen in de stadsrandzone van Tweekelo om hieraan vorm te geven en verzoekt dit op te nemen in de visie.

Reactie

- a. Voor kennisgeving aangenomen.
- b. *Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelose buitengebied zetten we in op vier ontwikkelprincipes. Eén van deze principes is: Meer mogelijkheden voor passende functies. We willen meer mogelijkheden creëren voor gebruik van, en activiteiten in het buitengebied. Meer ruimte voor activiteiten om te leven, te werken en te recreëren.*
Dit is van groot belang om het gebied ook op langere termijn levendig en vitaal te houden. Wel moeten activiteiten passen bij de waarden die we belangrijk vinden. Dat betekent activiteiten die passen bij een open, groen, authentiek, vrij, levendig, divers, gastvrij en verbonden buitengebied.
Voor het deel van Tweekelo in Hengelo gaan we werken aan het gebiedsdoel 'Recreëren, natuur, wonen en voedselproductie in balans'. Het accent in dit gebied ligt op een zorgvuldige mix van kleinschalige recreatie, natuur, wonen en ondernemen in het groen. We zetten in op versterking van extensieve recreatiemogelijkheden. We geven spoorfietsen de mogelijkheid eventueel door te ontwikkelen mits het een extensieve, goed ingepaste opzet heeft, is gericht op mensen die rust, ruimte en ontspanning zoeken en de eventuele overlast voor omwonenden beheersbaar blijft.
We zijn van mening dat spoorfietsen een kleinschalige toeristische voorziening is, die past in het karakter van het buitengebied van Tweekelo en daardoor een bijdrage kan leveren om de kwaliteiten van dat landelijke gebied te behouden en te versterken. Het is een waardevolle toevoeging aan het toeristisch, recreatief en educatief aanbod in Hengelo. Dit soort voorzieningen dragen bij aan een vitaal buitengebied zonder de karakteristiek te verstoren. Sterker nog, ze dragen zelfs bij aan het versterken ervan doordat nieuwe verdienmodellen mogelijk worden en zo oude elementen behouden kunnen blijven.
We vinden het wel belangrijk dat de kleinschaligheid te allen tijde gewaarborgd blijft. Deze kleinschaligheid blijkt uit het feit dat er slechts beperkte fietsplekken zijn, te weten 7 gezinsspoorfietsen voor maximaal 5 personen en 2 familiespoorfietsen voor maximaal 16 personen. Het overgrote deel van de boekingen worden gedaan door gezinnen, families en bedrijven. Vooraf is bekend wie, wanneer en met hoeveel mensen de spoorfietsen worden gebruikt. Vooraf aan het fietsen ontvangen alle spoorfietsers informatie over regels, normen en waarden tijdens het fietsen. Het is te allen tijden verboden alcohol te nuttigen op de fiets. Railpleasure doet er veel aan om overlast door het spoorfietsen te voorkomen. Zo wordt er een beheerder aangetrokken voor toezicht op de trekkershutten. Ook staat er aan het einde van de spoorlijn een vrijwilliger die het op- en afstappen aan het eindpunt begeleidt.
In het bestemmingsplan Spoorfietsen, dat onlangs in procedure is gebracht, wordt het een en ander juridisch geborgd.
Teneinde de kleinschaligheid van het spoorfietsen te waarborgen en om overlast voor de omgeving te voorkomen is in het bestemmingsplan Spoorfietsen een voorwaardelijke verplichting opgenomen. Ook ten aanzien van de trekkershutten zijn voorwaarden gesteld.

- c. Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b, waarin het zorgvuldige afwegingsproces dat moet worden doorlopen wordt beschreven voor het realiseren van voorzieningen ten behoeve van grootschalige opwek van energie in het stedelijk gebied en het buitengebied. We gaan de kaders in het omgevingsprogramma Grootschalige opwek energie verder uitwerken en voor de afweging van grootschalige opwek in afweegbare gebieden nemen we in ieder geval de volgende aspecten mee:
- De eventuele overlast (slagschaduw of geluid) voor de omgeving;
 - Mogelijke aantasting van waardevol natuur- en cultuurlandschap en de beleving ervan;
 - De mogelijkheid voor lokale bewoners en ondernemers in de omgeving om (financieel) te participeren in de ontwikkeling en beheer ervan (van, door en voor de samenleving).
- Aan deze aspecten voegen wij landschappelijke inpassing toe. Het gebied dat is gelegen tussen het bedrijventerrein Twentekanaal en de stoomleiding achten wij geschikt als afweegbaar gebied voor zonnevelden. Dit gebied blijft onderdeel van het buitengebied, maar is door de stoomleiding geïsoleerd komen te in Tweekelo en ruimtelijk gezien min of meer afgesneden van het buitengebied. De passage dat de stoomleiding de grens vormt van het stedelijk gebied wordt in de omgevingsvisie aangepast. Het gebied ten zuiden van de stoomleiding is aangegeven als afweegbaar gebied voor zonnevelden. Dit gebied ligt ingeklemd tussen enerzijds de stoomleiding en anderzijds het (bedrijven)terrein van Twence. Vanwege de ligging tegen de industriële stadsrand en tevens tussen de stoomleiding en de gronden van Twence achten wij dit gebied afweegbaar voor grootschalige opwek van energie.
- d. Het aanbod om in Tweekelo een evenredige bijdrage te doen aan de energieopgave past in onze optiek goed bij de doelstelling in de visie om, naast grootschalige opwek, vooral ook lokale energieopwekking te stimuleren en te faciliteren. In het hele buitengebied stimuleren en faciliteren we initiatieven van bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers die op lokaal niveau duurzame energie willen opwekken. Belangrijke voorwaarden voor kleinschalige energieopwekking zijn een zorgvuldige en aantrekkelijke landschappelijke inpassing en geen aantasting van het aanzicht van waardevolle en cultuurhistorische bebouwing. In de omgevingsvisie zullen wij 'betrokkenheid van de omgeving' als voorwaarde toevoegen voor lokale initiatieven. Specifiek voor Tweekelo achten we dit alleen gewenst als het lokaal, particulier, kleinschalig en passend is bij de aard en schaal van het gebied en als er een goede balans is met andere functies. Aan de omgevingsvisie Hengeloos Buiten is een uitvoeringsagenda opgenomen waarin het omgevingsprogramma Groene Oase tussen steden is opgenomen. We zien Tweekelo als één gebied en gaan bij de uitvoering van onder andere de opwekking van duurzame energie dan ook graag een actieve gebiedsgerichte samenwerking aan met de buurgemeente Enschede en de Vereniging Behoud Tweekelo. We voegen 'lokale energie' toe aan de thema's waaraan we samen willen werken.
- e. Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b, waarin het zorgvuldige afwegingsproces dat moet worden doorlopen wordt beschreven voor het realiseren van voorzieningen ten behoeve van grootschalige opwek van energie in het stedelijk gebied en het buitengebied. We gaan de kaders in het omgevingsprogramma Grootschalige opwek energie verder uitwerken, maar voor de afweging van grootschalige opwek in afweegbare gebieden nemen we in ieder geval de volgende aspecten mee:
- De eventuele overlast (slagschaduw of geluid) voor de omgeving;
 - Mogelijke aantasting van waardevol natuur- en cultuurlandschap en de beleving ervan;
 - De mogelijkheid voor lokale bewoners en ondernemer in de omgeving om (financieel) te participeren in de ontwikkeling en beheer ervan (van, door en voor de samenleving).
- De omvang van een eventuele windmolen en de funnel van vliegveld Twente zullen onderdeel uitmaken van het afwegingsproces.
- f. Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelose buitengebied staan in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten vier ontwikkelprincipes centraal. Eén van deze principes is: Het versterken van het echte buitengevoel. We zetten in op een buitengebied dat ook echt 'buiten' voelt. Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen gaan we waar mogelijk en noodzakelijk inzetten op het toevoegen van

landschappelijke elementen zoals houtwallen. Daarmee wordt het zicht op de stadsrand doorbroken met groene elementen en krijgt het landschap meer diepte.

17. Indiener 17

- a. Wonend aan de Geurdsweg in het prachtige buitengebied van Hengelo maken indieners zich ernstig zorgen over de plannen die er zijn omtrent het plaatsen van zonneparken. Hengelo zou o.i. zuiniger moeten zijn op het kleine stukje buitengebied dat er in Hengelo nog is. Daarnaast vinden indieners het erg landschapsvervuilend om deze parken op de grond te maken in plaats van de vele daken in industriegebieden en landbouwbedrijven. Daarnaast vinden indieners dat boeren misschien noodgedwongen willen gaan stoppen met het bedrijf omdat er exorbitante bedragen worden geboden voor de grond waar zonneparken komen. Dit maakt het veel te aantrekkelijk om deel te nemen. Hengelo heeft al een groot zonnepark bij Twence. Ook windmolens zouden o.i. beter in de zee geplaatst kunnen worden. Het landschap wordt er zeker niet mooier van.

Reactie

- a. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen zonnevelden aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

18. Indiener 18

- a. Graag worden indieners betrokken bij de volgende punten en projecten:
1. De afweegbare gebieden voor windmolens, waaronder die langs de A35, Haaksbergerstraat en de Wullenweg.
 2. De afweegbare gebieden voor zonnevelden tussen de A35, Haaksbergerstraat, Geurdsweg en Beckum.

Reactie

- a. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

19. Indiener 19

- a. Graag worden indieners betrokken bij de volgende punten en projecten:
1. De afweegbare gebieden voor windmolens, waaronder die langs de A35, Haaksbergerstraat en de Wullenweg.
 2. De afweegbare gebieden voor zonnevelden tussen de A35, Haaksbergerstraat, Geurdsweg en Beckum.

Reactie

- a. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

20. Indiener 20

- a. Indiener is het niet eens met de afweegbare gebieden windmolens en zonnevelden. Er zijn genoeg platte (bedrijfs-) daken en industriegebieden waar energie opgewekt kan worden. Plaatsen in het buitengebied levert landschapsvervuiling op. Wat is het effect van zonnepanelen en windmolens op de gezondheid en leefmilieu? Wat zijn de alternatieven? En wat is daarvan het effect op de gezondheid en leefmilieu? Is dit voldoende onderzocht? Zo ja, waar kan indiener dat vinden?

Reactie

- a. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

21. Indiener 21

- a. De afweegbare gebieden voor zonnevelden tussen de A35, Haaksbergerstraat, Geurdsweg en Beckum passen niet in het buitengebied en zijn landschapontsierend. Indiener is tegen het voornemen dit gebied voor plaatsing van zonnepanelen in te zetten.

Reactie

- a. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

22. Indiener 22

- a. Indiener is tegen de aanwijzing van deelgebied Oele/Beckum als afweegbaar gebied zonnevelden en het kleine gebied langs de A35 als afweegbaar gebied voor windmolens, omdat het een ernstige aantasting is van een mooi groen gebied en een aantasting van het leef- en woongenot.
Het feit dat het een agrarisch productiegebied is betekent niet dat het ook geschikt is als productiegebied voor zonne-energie en windenergie. Dit past niet in een waardevol groen leefgebied.

Reactie

- a. *Er zijn gebieden die kunnen worden aangewezen als waardevol groen leefgebied. Echter, ook voor deze gebieden geldt dat er andere opgaven kunnen liggen. De visie is integraal en dient daarmee meerdere belangen.
Zie beantwoording onder 1b.*

23. Indiener 23

- a. Indiener is het niet eens met het plaatsen van windmolens langs de A35, Haaksbergerstraat en Wullenweg. Verder vindt indiener het niet gepast om een zonneparken aan te leggen in het gebied tussen de A35 en Beckum.

Reactie

- a. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken en zonnevelden aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

24. Indiener 24

- a. Indiener is tegen de plaatsing van zonnepanelen aan de Geurdsweeg in Beckum. Indiener ziet dit duidelijk als landschapsvervuiling, die deze straat niet ten goede komt. Indiener verzoekt om verder te kijken en mogelijk daken van huizen met deze zonnepanelen te voorzien! Indiener hoopt dat het standpunt duidelijk is en hoopt op een positieve afwikkeling van zaken.

Reactie

- a. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken en zonnevelden aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

25. Stichting Werkgroep Oele, Flierveldsweg 40 7554 SP Hengelo

- a. De Werkgroep Oele begrijpt dat de gemeente Hengelo moet bijdragen aan de landelijke taak binnen de gemeente duurzame energie op te wekken. De werkgroep heeft vraagtekens bij de afweegbare gebieden in Oele langs de A35 voor windmolens en eveneens in Oele in een natuurgebied voor de zonnevelden. Het kan niet zo zijn dat er nog steeds vergunningen worden afgegeven voor zakelijke bebouwing waar geen eisen worden gesteld aan zonnepanelen op het dak, die mee tellen in de taakstelling voor de gemeente, waardoor dit probleem opgelost moet worden in het kleine buitengebied dat de gemeente rijk is. Andere Twentse gemeenten met veel meer buitengebied zouden mogelijk een samenwerking kunnen aangaan met Hengelo, of wat te denken van het XL bedrijvenpark in Almelo waar Hengelo participant is. De werkgroep graag in gesprek met de gemeente en inwoners van Oele, om samen deze probleemstelling naar een ieders tevredenheid op te lossen.

Reactie

- a. *Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

26. Indiener 26

- a. Indieneners hebben met grote verbazing in het ontwerpplan Hengeloos-Buiten gelezen dat men voornemens is om in het gebied tussen de A35, Geurdsweeg, Haaksbergerstraat en

Beckum (tussengebied Oele/Beckum) voornemens is om zonneparken te plaatsen alsmede om langs de A35, Haaksbergerstraat, en de Wullenweg enkele windmolens te plaatsen. Men spreekt over afweegbare gebieden waar eventueel grootschalige opwek mogelijk is na een zorgvuldig afwegingsproces en traject met directbetrokkenen. Uit ervaring weten wij dat er momenteel heel veel geld geboden wordt om grond van eigenaren te kunnen gebruiken om zonneparken aan te leggen. Grondeigenaren zullen hier misschien gevoelig voor zijn.

Indieners zijn van mening dat de gemeente meer zorgvuldig moet omgaan met het nog weinige groen dat er rondom Hengelo nog te vinden is. Het plan doet ernstig afbreuk aan de prachtige omgeving waarin indieners wonen. Er zijn er nog genoeg grote daken van (boeren)bedrijven te vinden waar zonnepanelen minder opvallend geplaatst kunnen worden. Ook is het plaatsen van zonnepanelen bovenop de geluidswallen langs de autobaan misschien een optie. Ze doen dan dienst als energieopwekker en hebben dan ook nog een geluidswerende functie. Ook vinden indieners dat windmolens niet thuishoren in de groene natuur. Plaats kleine windmolens bij Twence tussen het zonnepark dat daar al ligt of plaats ze op het industrieterrein maar laat de natuur in deze prachtige leefomgeving met rust!

Indieners verzoeken grond van het bovenstaande, minder landschapsvervuilende oplossingen te vinden voor de zonnevelden zodat zij en vele anderen kunnen blijven genieten van het prachtige uitloopgebied tussen Oele en Beckum.

Indieners gaan er van uit dat zij van het verdere verloop van de procedure op de hoogte worden gehouden.

Reactie

- a. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken en zonnevelden aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

Wij houden onze burgers op de hoogte via de reguleren kanalen onder meer de publicaties in het Hengelo's Weekblad, www.hengelo.nl en sociale media.

27. Indiener 27

- a. Indiener geeft aan in een nog groen natuurgebied te wonen en dit graag zo houden. Het plan, de zonneparken en windmolens, zou hier ontzettend afbreuk aan doen. Daarom verzoekt indiener dringend om andere mogelijkheden te vinden die minder landschapsvervuilend zijn dan het plaatsen van de zonneparken. Ook verzoekt indiener haar op de hoogte te houden van de verdere ontwikkelingen.

Reactie

- a. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken en zonnevelden aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

Wij houden onze burgers op de hoogte via de reguleren kanalen onder meer de publicaties in het Hengelo's Weekblad, www.hengelo.nl en sociale media.

28. Natuur- en milieuraad Hengelo e.o, Vossenbrinkweg 80 7491 DE Delden

- a. De Natuur- en milieuraad Hengelo e.o (NMRH) mist als vijfde principe voor de toekomstige ontwikkeling van het buitengebied de zorg voor de natuur, de biodiversiteit en het milieu.
- b. Rijke natuur en biodiversiteit is als een van de zes kwaliteiten genoemd in paragraaf 3.1. In vergelijking met de andere genoemde kwaliteiten is daarvan weinig uitgewerkt in de verdere teksten.
- c. Ten aanzien van de toekomst van de landbouw mist de NMRH dat het negatieve milieueffect van de landbouw op de natuur niet expliciet genoemd is onder de vraagstukken in paragraaf 3.2. Men zou het kunnen verstaan onder de genoemde 'strengere wet- en regelgeving' maar waarom is niet de achterliggende reden voor deze strengere wet- en regelgeving verwoord? Mede omdat de wel genoemde uitbreiding en intensivering van de landbouw wel het economisch belang van de landbouw dienen, maar een ongewenste wissel trekken op de belangen van natuur- en milieu. Hier klinkt niets door van een eigen gemeentelijke visie op de landbouw in het buitengebied.

- d. Met betrekking tot het tegengaan van verdroging missen we de afnemende biodiversiteit mede door de intensieve landbouw als medeoorzaak van de verdroging. Hier heeft gemeente Hengelo in het buitengebied een opgave qua waterbeheer. Daarin zijn de belangen van de natuur en de landbouw tegengesteld en dat staat hier niet genoemd. De landbouw zal een bijdrage moeten gaan leveren aan het tegengaan van verdroging door beperken van sproeien en slimme teeltkeuzen en niet door meer sproeien door het onttrekken van water uit retentiegebieden.
- e. De NMRH is verbaasd dat gemeente Hengelo in paragraaf 3.2 als eerste verantwoordelijkheid de energietransitie noemt. Dit is een afgeleide van hogere orde verantwoordelijkheden als gezondheid en veiligheid. Ook de genoemde milieuaspecten zijn een uitwerking van beide hogere orde verantwoordelijkheden. De energietransitie is een verbijzondering van een milieuaspect nl. de klimaatverandering door de uitstoot van CO2 uit fossiele energiebronnen.
- f. De NMRH mist de aansluiting van het openbaar vervoer op de genoemde recreatieve overstappunten in paragraaf 5.1.
- g. De NMRH betwijfelt of er nog veel houwallen in het buitengebied aanwezig zijn. Onder 'Wat speelt er?' missen we een verwijzing naar de negatieve invloed op de natuur door de intensieve landbouw en veeteelt met monoculturen, gebruik kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Wat is de toekomstvisie van gemeente Hengelo op de landbouw en veeteelt in het buitengebied? Nu lijkt het of gemeente Hengelo geen eigen visie heeft maar laveert tussen de landelijke wet- en regelgeving en bedrijfseconomische drijfveren van de agrarische sector. Gemeente Hengelo zou zich uit kunnen spreken voor een toekomstvisie die inzet op een fors herstel van de biodiversiteit in het buitengebied, temeer omdat het buitengebied de groene longen van Hengelo zijn. Ook het afschalen van de bestaande intensieve veehouderijen, wat als toekomstvisie verder gaat dan het niet toestaan van nieuwe bedrijven voor intensieve veehouderij. Wat is de visie van gemeente Hengelo over uitbreiding van bestaande bedrijven?
De NMRH mist een actief milieubeleid gericht op versterking van de biodiversiteit op landbouwgrond door o.a. veldbloemenranden voor het behoud van bijen en andere voor de land- en tuinbouw belangrijke insecten.
- h. De NMRH mist in paragraaf 5.4 een visie over de bijdrage van de (productieve) landbouwgronden aan het landschap en het herstel van de biodiversiteit. Alle bodems zullen moeten bijdragen aan herstel van de biodiversiteit, niet alleen de bodem die als natuurgebied is aangemerkt. Het plan met smalle groene corridors lijkt heel wat, maar is uiterst kwetsbaar. Zeker als de omringende landbouwgronden op een niet-ecologische manier gebruikt worden. Gemeente Hengelo zou in de toekomstvisie de beheerstaak van de landbouwgrond door landbouwers verder moeten invullen en concretiseren. Wat er nu staat over het beheer van de landbouwgrond is vrijblijvend.
- i. Hoewel de NMRH het doel van de Regionale Energie Strategie onderschrijft, worden in de werkgroepen grote zorgen geuit over het voorbarig op de kaart invullen van afweegbare gebieden voor grootschalige opwek windmolens en grootschalige opwek zonnepanelen op agrarisch bestemde grond in het buitengebied. Niet alleen is dit strijdig met de in paragraaf 3.1 genoemde kwaliteiten. De kaart zou ook door agrarisch ondernemers kunnen worden verstaan als een economische mogelijkheid voor de toekomst van agrarische bedrijven: energiewinning en een alternatief voor land- en tuinbouw en veeteelt. Gezien de grote energiebehoefte van de industrie in gemeente Hengelo: 47% van de totale energieconsumptie, is het logisch dat de terreinen met bestemming industrie bij uitstek de voorkeursgebieden zijn voor het realiseren van hernieuwbare energie door windmolens en zonnenvelden. Nu lijkt het of het agrarisch bestemde buitengebied de oplossing kan bieden voor het toekomstige energievoorziening van niet alleen de gebouwde omgeving, het verkeer en vervoer en de landbouw maar ook voor de op Hengeloos grondgebied gevestigde industrie. Wat is de toekomstvisie van Hengelo m.b.t. de duurzame energiewinning van deze industrie? De kaarten met de afweegbare gebieden zijn voorbarig, omdat de kaarten voor de rest van Hengelo onbekend zijn. We zien graag in de toekomstvisie opgenomen dat agrarische bebouwing en woningen in het buitengebied eerst daken volleggen met zonnepanelen voor overwogen wordt om grondgebonden zonnenvelden aan te leggen.

- j. De NMRH ziet voor Hengelo Noord graag dat een sterker appél wordt gedaan op verduurzaming van de gebruikte productie-landbouwgronden en zonnevelden grenzend aan de grond van andere gemeenten ongewenst zijn. Dit primair omdat zonnevelden de bijdrage van de landbouwgrond aan de fotosynthese in de weg staan. Omdat gebied het uitloopgebied van de vele woonwijken is, zou versterking van de natuur meer nadruk mogen krijgen en ook meer geconcretiseerd kunnen worden.
- k. De NMRH ziet graag dat de gemeente voor Woolde in de visie opneemt dat ze inzet op vergroening om de bebouwing op het bedrijventerrein Westermaat uit zicht te houden. Zonnevelden en windmolens zien we bij voorkeur op dit bedrijventerrein en niet op de agrarisch bestemde grond.
- l. Ook in Twekkelo maakt de NMRH zich zorgen om de afweegbare gebieden voor zonnepanelen. De NMRH er tegen als de gemeente hier grondgebonden zonnevelden in het agrarisch gebied in de visie opneemt. Twekkelo is een bijzonder cultuur-historisch landschap en grote bedrijven, intensieve landbouw en veeteelt schaden het behoud van dit als groene oase aangemerkte gebied.
- m. In Beckum/Oele komt het ontbreken van een visie op de toekomst van landbouw en veeteelt het sterkst tot uiting. Dit valt vooral op omdat in dit gebied veel bedrijven in het Twickel grondgebied liggen, met een uitgesproken eigen visie van Twickel gericht op natuurinclusieve landbouw.
Gemeente Hengelo heeft juist in dit gebied de kans om het onderscheid tussen de landbouw op Twickelgrond en particuliere grond op te heffen. Alle gronden hebben een bijdrage te leveren aan de versterking van de biodiversiteit. Een ongewenst bijeffect is, dat bedrijven qua milieuruimte kunnen uitbreiden vanwege de milieuwinst, die door natuurinclusieve landbouw op Twickelgrond wordt gerealiseerd.
De NMRH vindt het onbegrijpelijk, dat Oud-Oele is aangewezen als afweegbaar gebied voor windmolens, terwijl het industrieterrein Hengelo-Zuid aan de andere kant van de snelweg ligt. Dit is strijdig met andere doelen in de toekomstvisie van dit gebied.
Na het bestuderen van de Woonvisie van Regio Twente en van Hengelo valt ons op dat in deze toekomstvisie een terughoudender visie is op woningbouw in de kern van Beckum, zowel aangepaste woningen voor ouderen als voor starters, die nu gedwongen zijn uit het dorp te vertrekken.
- n. Gezien de ambitie in de voorgaande hoofdstukken van de omgevingsvisie stelt het aantal genoemde omgevingsprogramma's in paragraaf 7.2 teleur. We zien graag meer voorbeelden van programma's.
De NMRH maakt zich met name zorgen om het aantal programma's en projecten, waarin gemeente Hengelo zich opstelt als partner en er geen trekker is genoemd. Wie gaat dan op wie wachten? We zien graag dat de partijen en rollen worden heroverwogen zodat duidelijk is bij welke partij de bal ligt om als initiatiefnemer of trekker op te treden en welke partij kan worden aangesproken als het programma of project strandt in vrijblijvendheid.
- o. Bij criteria voor het beoordelen van passende nieuwe functies, activiteiten en locaties op agrarische bouwvlakken (herbestemming vrijgekomen agrarische bebouwing) wil de NMRH het als laatste genoemde criterium: bijdrage aan natuur en klimaat toevoegen aan de vier eerstgenoemde criteria: type activiteit, opzet en verschijningsvorm, verkeers-aantrekkende werking en omgevingseffecten. Zonder dit criterium is het nog steeds mogelijk om het negatieve milieueffect van een opgeheven agrarisch bedrijf van milieucategorie 2 te vervangen door een ander bedrijf van milieucategorie 2. De NMRH ziet graag dat van elk nieuw te realiseren bestemming of bedrijf gevraagd wordt een bijdrage te leveren aan het vergroten van biodiversiteit en natuurontwikkeling, de klimaatbestendigheid van de omgeving en het opwekken van duurzame energie. Door het opnemen van de bijdrage aan natuur- en milieu bij de eerste vier criteria wordt de groene ontwikkeling, die in de voorgaande tekst zo uitgebreid is beschreven, ook daadwerkelijk geborgd.

Reactie

- a. *De omgevingsvisie is een integrale en strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. De omgevingsvisie dient daarmee meerdere belangen.*

De ontwikkelprincipes vormen integraal geformuleerde hoofddoelen voor de omgevingsvisie Hengeloos Buiten die verder zijn uitgewerkt in de visie op integrale thema's en gebieden.

De onderwerpen natuur, de biodiversiteit en het milieu komen aan de orde in de paragrafen 5.3 Productief buitengebied, 5.4 Landschappen maken de stedenrij(k) en 5.6 Regels voor ruimte. Ook wordt in de visie op deelgebieden (hoofdstuk 6) aandacht besteed aan deze onderwerpen.

Aan de omgevingsvisie is een uitvoeringsagenda toegevoegd waarin instrumenten zijn opgenomen om uitvoering te geven aan de omgevingsvisie. Ten aanzien van deze onderwerpen gaat het onder meer om: het omgevingsprogramma actieve landschapsinrichting en de projecten natuurcorridors, ecosystemenbeleid, Pact van Twickel 2.0 en waterberging bekensysteem.

- b. Ten aanzien van uw zienswijze over uitwerking van de kwaliteiten rijke natuur en biodiversiteit in de omgevingsvisie verwijzen wij naar de beantwoording onder 28a.*
- c. De vraagstukken voor deze visie zijn opgehaald in de spreekuren met de samenleving in maart 2019. Daar is het effect van landbouw op natuur niet nadrukkelijk door de samenleving naar voren gebracht. Uit de spreekuren is wel de zorg over de toekomst van de landbouw duidelijk als vraagstuk opgehaald.
De bestaande kwaliteiten, vraagstukken en verantwoordelijkheden (van de gemeente) vormen samen de bouwstenen van de omgevingsvisie. De bouwstenen zijn complementair aan elkaar. Milieuaspecten zijn opgenomen als gemeentelijke verantwoordelijk en vormen daarmee alsnog een bouwsteen voor de omgevingsvisie.
De gemeentelijke visie op de landbouw in het buitengebied is opgenomen in paragraaf 5.3 Productief buitengebied.*
- d. Zoals aangegeven in de beantwoording onder 28a is de omgevingsvisie Hengeloos Buiten een integrale visie die meerdere belangen dient. Niet uitsluitend het natuurbelang. De omgevingsvisie is niet probleemgericht, maar juist toekomstgericht en probleemoplossend. In paragraaf 5.3 Productief buitengebied is aangegeven dat we in verband met het milieu en de volksgezondheid geen ruimte meer bieden aan intensieve veehouderijen. We willen intensieve bedrijven en melkveehouderijen uitdagen om te gaan onderzoeken hoe een intensieve grootschalige boerderij gecombineerd kan worden met kringloop-, natuurinclusieve of landschapsinclusieve bedrijfsvoering.
Paragraaf 5.5 Toekomstvast geeft onze visie op klimaatadaptatie, waaronder verdroging. Aan de omgevingsvisie is een uitvoeringsagenda toegevoegd waarin instrumenten zijn opgenomen om uitvoering te geven aan de omgevingsvisie. Ten aanzien van de landbouw is bijvoorbeeld het project pilot duurzaam boeren opgenomen. En in het kader van klimaatadaptatie is het project waterberging bekensysteem opgenomen.*
- e. In paragraaf 3.2 Verantwoordelijkheden is geen sprake van enige prioritering. Rekening houden met milieuaspecten achten wij van belang om zorg te kunnen dragen voor een gezonde en aangename leefomgeving. In het Kader voor de omgevingsvisie voor het buitengebied (vastgesteld op 25 juni 2019) heeft de gemeenteraad als inhoudelijk kader aandacht gevraagd voor het aspect energietransitie. De Omgevingswet vraagt om aandacht te besteden aspecten gezondheid en veiligheid en daar voelen we ons als gemeente ook verantwoordelijk voor.*
- f. Een Toeristisch Overstap Punt (TOP) is een startpunt waar je de auto kunt parkeren om vanuit daar te wandelen en fietsen. Reizen met het openbaar vervoer gaat, zeker in het buitengebied, grotendeels over doorgaande wegen. TOP's zijn meestal niet aan deze doorgaande wegen gelegen, maar juist verder daar vandaan.
In hoeverre het mogelijk is om het openbaar vervoer aan te sluiten op TOP's in Hengelo zou bij de uitvoering van het project Recreatieve overstappunten kunnen worden onderzocht.*
- g. Ten aanzien van uw zienswijze over de negatieve gevolgen van de landbouw voor natuur en de visie op landbouw verwijzen wij naar de beantwoording onder 28a, c en d.
Op de kaart Natuur en Houtwallen (paragraaf 5.3) is een overzicht te zien van de landschappelijke elementen in het buitengebied van Hengelo, waaronder houtwallen. Voor wat betreft de uitbreidingsmogelijkheden van bestaande, niet intensieve, agrarische bedrijven blijven de mogelijkheden binnen de regels van het bestemmingsplan voor het buitengebied gehandhaafd.*

- h. *De visie op landbouw is verwoord in paragraaf 5.3 Productief buitengebied. In deze paragraaf is aangegeven dat we actief willen gaan werken aan verbetering van het landschap. Dat betekent de specifieke kenmerken van elk landschapstype meer zichtbaar en beleefbaar maken en de soortenrijkdom van planten en dieren vergroten. Karakteristieke elementen zoals houtwallen, beken en poelen spelen daarin een cruciale rol. Boeren spelen een cruciale rol in het beheer van het landschap, daarom willen we hen hierbij actief betrekken.*
Aan de omgevingsvisie is een uitvoeringsagenda toegevoegd waarin instrumenten zijn opgenomen om uitvoering te geven aan de omgevingsvisie. We stellen een omgevingsprogramma actieve landschapsinrichting voor met als doel behoud, beheer en ontwikkeling van de diverse landschappen en belangrijkste elementen zoals houtwallen, bermen, beken en poelen.
- i. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*
- j. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b. Zie beantwoording onder 8a. Ook een vitale, actieve en zichtbare landbouw draagt bij aan de beleving van het landschap.*
- k. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 16d en 1b.*
- l. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*
- m. *Ten aanzien van uw zienswijze over het ontbreken van een visie op de landbouw verwijzen wij naar de beantwoording onder 28d.*
In het buitengebied van Hengelo liggen verschillende gebieden met een hoge kwaliteit. Echter, ook voor deze gebieden geldt dat er daarnaast nog andere opgaven kunnen liggen. De omgevingsvisie is een integrale en strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. De omgevingsvisie dient daarmee meerdere belangen. Naar onze mening is er daarom geen sprake van tegenstrijdigheden.
Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.
De reactie dat de omgevingsvisie Hengeloos Buiten terughoudender zou zijn ten aanzien van woningbouw dan de woonvisie is onjuist. Op grond van de mogelijkheden van de woonvisie wordt momenteel gewerkt aan een nieuwbouwplan voor woningen. Voor Beckum kern willen we werken aan het gebiedsdoel 'wonen en leven in een hechte gemeenschap'. Dit sluit aan bij de plannen voor woningbouw en voorzieningen waar het dorp zelf ook aan werkt. Ten aanzien van wonen willen we gaan onderzoeken of het mogelijk is om vrijkomende bebouwing te benutten om kleinere woningen voor een specifieke voor specifieke doelgroepen mogelijk te maken die primair gericht zijn op de behoefte van Beckum.
- n. *In de uitvoeringsagenda zijn instrumenten opgenomen die uitvoering kunnen geven aan de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. Deze instrumenten betreffen niet uitsluitend omgevingsprogramma's, maar ook een afwegingskader dat onderdeel is van de omgevingsvisie en projecten. Niet nader gemotiveerd is welke omgevingsprogramma's de NMRH mist.*
Onder de Omgevingswet verandert het samenspel tussen initiatiefnemer, gemeente en andere belanghebbenden: waar nu een initiatiefnemer zich tot de gemeente wendt en dan de gemeente gesprekspartner is voor eventuele insprekers, wordt onder de Omgevingswet van de initiatiefnemer zelf gevraagd om draagvlak te zoeken voor zijn initiatief. De gemeente kan daarbij wel op verschillende manieren faciliteren of meepraten. Dat de omgevingsvisie Hengeloos Buiten de samenleving meer eigenaarschap van de fysieke leefomgeving geeft, past bij de bedoeling van de Omgevingswet.
- o. *De omgevingsvisie is een integrale en strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu,*

natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. De omgevingsvisie dient daarmee meerdere belangen.

Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelse buitengebied staan vier ontwikkelprincipes centraal. Eén van deze principes is: Meer mogelijkheden voor passende functies. We willen meer mogelijkheden creëren voor gebruik van, en activiteiten in het buitengebied. Meer ruimte voor activiteiten om te leven, te werken en te recreëren.

Dit is van groot belang om het gebied ook op langere termijn levendig en vitaal te houden. Wel moeten activiteiten passen bij de waarden die we belangrijk vinden. Dat betekent activiteiten die passen bij een open, groen, authentiek, vrij, levendig, divers, gastvrij en verbonden buitengebied.

In de paragrafen 5.3 Productief buitengebied en 7.3 Afwegingskader ruimtelijke initiatieven van de omgevingsvisie wordt uitsluitend in gegaan op hergebruik van agrarische bedrijfsgebouwen en niet op hergebruik van niet-agrarische bedrijfsgebouwen.

Aan deze paragrafen wordt toegevoegd dat vanwege de levendigheid in het landelijk gebied en de werkgelegenheid bedrijvigheid in het landelijk gebied positief wordt gewaardeerd. Er moet echter evenwichtig worden omgegaan met hergebruik van bestaande bedrijfsgebouwen en uitbreiding van niet-agrarische bedrijvigheid in het landelijk gebied. De toename van bebouwing en/of activiteiten moet namelijk blijven passen bij de waarden (zoals eerder benoemd) die we belangrijk vinden. Tevens zal bij de afweging van dergelijke initiatieven worden getoetst aan de criteria zoals deze zijn benoemd in het afwegingskader in paragraaf 7.3.

Voor het hergebruik van vrijkomende (agrarische) bedrijfsgebouwen is zoals aangegeven het afwegingskader in paragraaf 7.3 van toepassing. In deze paragraaf zijn criteria opgenomen waaraan een initiatief moet voldoen en criteria opgenomen die toetsen of een initiatief bijdraagt aan de gewenste ontwikkeling van het buitengebied. In deze categorie wordt ook de bijdrage van een initiatief aan natuur en klimaat getoetst. Hoe groter de bijdrage van een initiatief aan de te behalen doelstellingen uit de visie hoe groter de medewerking vanuit de gemeente zal zijn.

29. Indiener 29

- a. De doelstelling om maximaal draagvlak te creëren bij de totstandkoming van de visie is helder, echter leidde ook tot de conclusie dat een belangrijke doelgroep zijnde de randbewoners van de Woolderes (minimaal 40) volstrekt niet op de hoogte waren. Reden zou kunnen zijn het ontbreken van het Hengelo's Weekblad in dit deel van de wijk waarin gepubliceerd is, echter bij een zo wezenlijke groep zou je volgens indieners mogen verwachten dat deze direct betrokkenen, rechtstreeks benaderd waren, zoals dat kennelijk wel gebeurd is met de bewoners van het buitengebied zelf.
- b. Een visie heeft een hoog abstractieniveau, die op geen enkele wijze in concrete invullingen voorziet. Indieners zouden het op prijs stellen om als randbewoners vanaf nu direct betrokken te willen worden bij de vervolgstappen die uit deze visie de komende tijd/jaren voort komen (gesproken is over een tijdshorizon van 2035).
- c. Voor wat betreft de inhoudelijke visie Woolde (paragraaf 6.3), zouden wij graag het volgende zien qua uitgangspunten.
 - Leg de volle focus op het benutten en ontwikkelen van de bestaande verbindingen tussen stad en buitengebied.
 - Bij vervolgplannen zal altijd het maximale worden gedaan om verbeteringen aan te brengen zonder dat dit ten koste gaat van de leefomgeving van individuele- of groepen inwoners van Hengelo, lees in dit specifieke geval randbewoners Woolderes.

Reactie

- a. Ten aanzien van uw zienswijze over het doorlopen proces verwijzen wij naar de beantwoording onder 12a.
- b. Wij houden onze burgers op de hoogte via de reguliere kanalen, onder meer de publicaties in het Hengelo's Weekblad, www.hengelo.nl en sociale media. In dit kader zijn indieners ook in contact gebracht met de stadsdeelregisseur voor dit gebied.
- c. Ten aanzien van uw zienswijze over een wandelpad aan de achterzijde van de woningen aan de Nico Maasstraat verwijzen wij naar de beantwoording onder 9b.

30. Indiener 30

- a. Indiener brengt een zienswijze in tegen het afweegbaar gebied voor windmolens ten zuiden van de A35 en ten oosten van de Haaksbergerstraat.
 - Grootschalige energie opwekken door middel van windmolens is ongewenst, omdat daarmee afbreuk wordt gedaan aan de gewenste groene oase tussen de steden alsmede aan investeringen ter plaatse in vergroening die samen met het waterschap zijn gedaan;
 - Windmolens zijn in dit gebied ongewenst vanwege de aanwezigheid van een grote zoutcaverne, die onder verscherpte (stabiliteits)controle staat en de lokale bodemstabiliteit niet kan worden gegarandeerd.
 - Grootschalige windmolens hebben in negatief effect op het reeds gevestigde en nog te vormen landgoed dat de groene oase tussen steden kan versterken.
- b. Indiener brengt een zienswijze in tegen het afweegbaar gebied voor zonnepanelen ten zuiden van de A35 en aan weerszijden van de Haaksbergerstraat:
 - Voor het plaatsen van zonnecollectoren moet in eerste instantie worden gezocht in een industriële omgeving door plaatsing op gebouwen en parkeerplaatsen. De gemeente zou hierin een voortrekkersrol moeten en kunnen spelen en niet moten opteren voor de gemakkelijke keuze om landbouwgronden in het buitengebied te herbestemmen. Alhoewel plaatsing op o.m. gebouwen zijdelings wordt genoemd in de visie ontbreekt een verdere uitwerking hiervan.
 - Bij gebrek aan ruimte in het de bestaande industriële omgeving dient versnippering in het landelijk gebied te worden voorkomen. Als zonnevelden onvermijdelijk zijn dienen landbouw en natuur evenredig in te leveren.

Reactie

- a. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*
- b. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

31. Indiener 31

- a. Indiener brengt een zienswijze in tegen het afweegbaar gebied voor windmolens ten zuiden van de A35 en ten oosten van de Haaksbergerstraat.
 - Grootschalige energie opwekken door middel van windmolens is ongewenst, omdat daarmee afbreuk wordt gedaan aan de gewenste groene oase tussen de steden alsmede aan investeringen ter plaatse in vergroening die samen met het waterschap zijn gedaan;
 - Windmolens zijn in dit gebied ongewenst vanwege de aanwezigheid van een grote zoutcaverne, die onder verscherpte (stabiliteits)controle staat en de lokale bodemstabiliteit niet kan worden gegarandeerd.
 - Grootschalige windmolens hebben in negatief effect op het reeds gevestigde en nog te vormen landgoed dat de groene oase tussen steden kan versterken.
- b. Indiener brengt een zienswijze in tegen het afweegbaar gebied voor zonnepanelen ten zuiden van de A35 en aan weerszijden van de Haaksbergerstraat:
 - Voor het plaatsen van zonnecollectoren moet in eerste instantie worden gezocht in een industriële omgeving door plaatsing op gebouwen en parkeerplaatsen. De gemeente zou hierin een voortrekkersrol moeten en kunnen spelen en niet moten opteren voor de gemakkelijke keuze om landbouwgronden in het buitengebied te herbestemmen. Alhoewel plaatsing op o.m. gebouwen zijdelings wordt genoemd in de visie ontbreekt een verdere uitwerking hiervan.
 - Bij gebrek aan ruimte in het de bestaande industriële omgeving dient versnippering in het landelijk gebied te worden voorkomen. Als zonnevelden onvermijdelijk zijn dienen landbouw en natuur evenredig in te leveren.

Reactie

- a. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*
- b. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

32. Indiener 32

- a. Indiener is het niet eens met de omgevingsvisie, met name de zonnevelden en windmolens.

Reactie

- a. *In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken en zonnevelden aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

33. Indiener 33

- a. Indiener vindt de Omgevingsvisie Hengeloos Buiten niet in het agrarische gebied van Oele en omgeving niet passen. Het is een vervuiling voor het aanzicht. Hengelo heeft een klein agrarische gebied en dat is jammer het voor bestaan van de landbouw. Het geeft ook nadeel voor de toerisme.

Reactie

- a. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

34. Indiener 34

- a. *Indieners hebben 15 januari jl. een infoavond bezocht bij Boenders in Beckum en daar is niet gesproken over de plaatsing van zonneparken en windmolens. Op het allerlaatste moment hebben indieners het ontwerpplan Hengeloos-Buiten onder ogen gekregen en gelezen dat men voornemens is om in het gebied tussen de A35, Geurdsweeg, Haaksbergerstraat en Beckum (tussengebied Oele/Beckum) om zonneparken te plaatsen en ook dat langs de A35, Haaksbergerstraat, en de Wullenweg enkele windmolens geplaatst gaan worden. Indieners lezen in het plan over afweegbare gebieden waar eventueel grootschalige opwek mogelijk is na een zorgvuldig afwegingsproces en traject met direct betrokkenen. Indieners wonen met veel plezier in dit gebied en wij zijn van mening dat de gemeente meer zorgvuldig moet omgaan met het nog weinige groen dat er rondom Hengelo nog te vinden is. Onlangs hebben we in het nieuws gehoord dat onze overheid het niet langer toestaat dat landbouw en/of cultuurgrond wordt gebruikt voor zonneparken. Het plan zoals dit beschreven is doet ernstig afbreuk aan de prachtige omgeving waarin indieners wonen. Indieners zijn ervan overtuigd dat nog lang niet alle daken van bedrijven vol liggen met zonnepanelen. Ook vinden zij dat windmolens niet thuishoren in de groene natuur. Laat deze prachtige leefomgeving met rust! Indieners verzoeken, op grond van het bovenstaande, minder landschapsvervuilende oplossingen te zoeken voor het lokaal opwekken van energie zodat wij en vele anderen kunnen blijven genieten van het prachtige gebied tussen Oele en Beckum. Indieners gaan ervan uit dat zij van het verdere verloop van de procedure op de hoogte worden gehouden.*

Reactie

- a. *Zie beantwoording onder 12a.
Grootschalige opwek van duurzame energie is vanaf de start van het proces een gespreksonderwerp met de samenleving geweest. Tijdens de gebiedsconferentie in juli 2019 waren er twee workshops gewijd aan dit thema en ook gedurende de internetpeiling (september/oktober 2019) zijn meerdere stellingen geformuleerd rondom grootschalige opwek van duurzame energie. Tijdens de gebiedsgesprekken konden de deelnemers zelf een vijftal gespreksonderwerpen ter tafel brengen. Indien niet is gesproken over grootschalige opwek van energie is dat te wijten aan de keuze die door de deelnemers is gemaakt en zijn andere onderwerpen belangrijker geacht.
In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten zijn geen windmolenparken en zonnevelden aangewezen. Het gebied waarnaar wordt verwezen is in de omgevingsvisie aangewezen als een zogenaamd afweegbaar gebied. Voor een toelichting op afweegbare gebieden het participatieproces dat daarvoor nog moet worden doorlopen verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.
Wij houden onze burgers op de hoogte via de regulieren kanalen onder meer de publicaties in het Hengelo's Weekblad, www.hengelo.nl en sociale media.*

35. Indiener 35

- a. Indiener is het niet eens met omgevingsvisie Hengeloos Buiten. Het is agrarisch gebied. Geef agrarische bedrijven toekomst, ook voor toeristen die genieten van koeien in de wei.

Reactie

- a. *Dat het buitengebied van Hengelo een belangrijke landbouwfunctie heeft wordt niet ontkend. In paragraaf 5.3 van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten is de visie gegeven op het thema productief buitengebied en de toekomst van agrarische bedrijven.*

36. Indiener 36

- a. Indienen zijn tegen het plan van de afweegbare gebieden voor zonnevelden en windmolens in Oele. Dit is een grote aantasting van waardevol natuur en cultuurlandschap.

Reactie

- a. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

37. Indiener 37

- a. Indiener is woonachtig aan de Geurdsweeg (Oele) en is het niet eens met dit besluit aangezien:
- Dit niet past binnen landschap
 - Horizonvervuiling (past niet binnen het gebied Oele)
 - Beperken doorgroei melkveebedrijf
 - Bodemvruchtbaarheid verminderd
 - Waardevermindering woning
 - Drijft de grondprijs aanzienlijk op
 - Bang voor stralingen voor de gezondheid

Reactie

- a. *Ten aanzien van uw zienswijze over grootschalige opwek van energie verwijzen wij naar de beantwoording onder 1b.*

III CONCLUSIE EN VOORSTEL

Voorgesteld wordt:

1. De volgende zienswijzen geven aanleiding tot het aanpassen van de omgevingsvisie:
 - 1 onder b en c De tabellen instrumenten en rollen in hoofdstuk 5 en in paragraaf 7.1 worden voor wat betreft het omgevingsprogramma Grootschalige opwek energie aangevuld door 'relevante ketenpartners' toe te voegen aan de kolom betrokken organisaties.
 - 7 onder a De kaarten in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten worden aangepast. De gronden van Twence behoren niet tot het plangebied van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten.
 - 3 en 4 onder a Aan de paragrafen 5.3 en Productief buitengebied 7.3 Afwegingskader
28 onder o ruimtelijke initiatieven wordt het volgende toegevoegd: Vanwege de levendigheid en werkgelegenheid in het landelijk gebied, wordt bedrijvigheid in het buitengebied positief gewaardeerd. Er moet echter evenwichtig worden omgegaan met hergebruik van bestaande bedrijfsgebouwen en uitbreiding van niet-agrarische bedrijvigheid in het landelijk gebied. De toename van bebouwing en/of activiteiten moet namelijk blijven passen bij de waarden (zoals eerder benoemd) die we belangrijk vinden. Tevens zal bij de afweging van dergelijke initiatieven worden getoetst aan de criteria zoals deze zijn benoemd in het afwegingskader in paragraaf 7.3.
 - 16c De passage dat de stoomleiding de grens vormt van het stedelijk gebied wordt in de omgevingsvisie aangepast. De stoomleiding zorgt voor een geïsoleerde ligging van het deel van Twekkelo dat is gelegen tussen het bedrijventerrein Twentekanaal en de stoomleiding

- 16c Voor de afweging van grootschalige opwek in afweegbare gebieden voegen we in de omgevingsvisie het aspect 'landschappelijke inpassing' toe.
- 16d 'Betrokkenheid van de omgeving' wordt als voorwaarde toegevoegd voor het lokaal opwekken van energie.
- 16d We voegen 'lokale energie' toe aan de thema's waaraan we samen met de gemeente Enschede en de Vereniging Behoud Twekkelo willen werken binnen het omgevingsprogramma Twekkelo, Groene oase tussen de steden.

2. De overige zienswijzen ongegrond te verklaren.

Staat van wijzigingen omgevingsvisie Hengeloos Buiten

Ambtshalve wijzigingen

- Paragraaf 6.1 In paragraaf 6.1 Hengelo-Noord staat twee keer een alinea met gelijke inhoud. Eén alinea wordt verwijderd.
- Paragraaf 5.4 De tabellen instrumenten en rollen in de paragrafen 5.4 en 7.1 worden voor
Paragraaf 7.1 wat betreft het project Pact van Twickel 2.0 aangevuld door
 'bewonersverenigingen' toe te voegen aan de kolom betrokken organisaties.

Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

- 1 onder b en c De tabellen instrumenten en rollen in hoofdstuk 5 en in paragraaf 7.1 worden voor wat betreft het omgevingsprogramma Grootschalige opwek energie aangevuld door 'relevante ketenpartners' toe te voegen aan de kolom betrokken organisaties.
- 7 onder a De kaarten in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten worden aangepast. De gronden van Twence behoren niet tot het plangebied van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten.
- 3 en 4 onder a *Aan paragraaf 5.6 wordt specifiek toegevoegd dat bepaalde vormen van bedrijvigheid ook tot de mogelijkheden behoren omdat deze een positieve bijdrage kunnen leveren aan een goede herinvulling van vrijkomende gebouwen/percelen en aan de levendigheid en werkgelegenheid in het buitengebied.*
- 16c De passage dat de stoomleiding de grens vormt van het stedelijk gebied wordt in de omgevingsvisie aangepast. De stoomleiding zorgt voor een geïsoleerde ligging van het deel van Tweekelo dat is gelegen tussen het bedrijventerrein Twentekanaal en de stoomleiding
- 16c Voor de afweging van grootschalige opwek in afweegbare gebieden voegen we in de omgevingsvisie het aspect 'landschappelijke inpassing' toe.
- 16d 'Betrokkenheid van de omgeving' wordt als voorwaarde toegevoegd voor het lokaal opwekken van energie.
- 16d We voegen 'lokale energie' toe aan de thema's waaraan we samen met de gemeente Enschede en de Vereniging Behoud Tweekelo willen werken binnen het omgevingsprogramma Tweekelo, Groene oase tussen de steden.

Kader voor de omgevingsvisie Buitengebied Hengelo

1 Inleiding	2
2 Vraagstukken	6
3 Kader voor de omgevingsvisie	9
4 Vervolgproces	14

1 Inleiding

De omgevingsvisie voor het gehele Hengelose grondgebied wordt opgebouwd uit tenminste drie deelvisies. In dit stuk wordt aangegeven waaruit het kader bestaat, waarbinnen de (deel)omgevingsvisie voor het buitengebied van Hengelo wordt opgesteld. Een van de pijlers van de omgevingswet is dat de omgevingsvisie middels co-creatie/participatie tot stand komt. In het kader worden de piketpalen geslagen om het speelveld te bepalen waarbinnen de co-creatie gaat plaats vinden.

1.1 De sturingsvraag en de opzet van dit stuk

De eerste stap in het proces om te komen tot de omgevingsvisie Buitengebied wordt, conform het Plan van aanpak omgevingsvisie Buitengebied gevormd door het opstellen van het kader.

Afbeelding 1: overzicht processtappen

Met een kader geeft de gemeenteraad duidelijkheid aan de deelnemers van een project: waar gaat dit project wel over en waar gaat het niet over? Een kader is een manier om te sturen op het proces. Er zijn verschillende middelen om te sturen: de raad kan sturen met grenzen, met opdrachten en met open vragen. Hoe meer het kader aansluit op de sturingsvraag van een project hoe effectiever het kader zal zijn en hoe efficiënter het proces zal lopen.

Inmiddels is een aantal voorbereidende werkstappen doorlopen. Er zijn gesprekken met de ambtelijke organisatie gevoerd en met vertegenwoordigers uit de samenleving. Uit deze gesprekken is een beeld van de sturingsvraag ontstaan. Dit kader geeft een antwoord op die sturingsvraag.

In het voorliggende Kader geven we in hoofdstuk 2 (Vraagstukken) een overzicht van opgehaalde vraagstukken. Hiermee ontstaat er een beeld van wat er speelt en het geeft een achtergrond bij het eigenlijke kader dat in hoofdstuk 3 wordt beschreven.

1.2 Planning omgevingsvisie Buitengebied

Na besluitvorming in het college van burgemeester en wethouders wordt het kader besproken in de politieke markt van 12 juni 2019 en ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad op 25 juni 2019.

Gebiedsconferentie

Het doel is een eerste gebiedsconferentie met de samenleving te organiseren in de eerste week van juli 2019 waar in co-creatie, binnen het speelveld van het vastgestelde kader, een eerste aanzet kan worden gegeven voor de omgevingsvisie Buitengebied. De eerste week van juli 2019 is het laatste redelijke moment voor de zomervakantie.

De eerste gebiedsconferentie is een avond waarop een groot aantal workshops over het buitengebied wordt georganiseerd. Verschillende thema's zullen inhoud geven aan de verschillende workshops. Het formuleren van de zogenaamde thema's voor de toekomst en het vormgeven van het programma voor de eerste gebiedsconferentie vormen de tweede stap in het proces, zoals dat in het Plan van aanpak omgevingsvisie Buitengebied is beschreven.

Afbeelding 2: overzicht processtappen

Iedere workshop heeft als doel met een groep na te denken over oplossingen voor vraagstukken, die zijn opgehaald.

Op 28 mei 2019 is een werksessie met de gemeenteraad gepland om gezamenlijk na te denken over thema's voor de toekomst, die inhoud kunnen geven aan de workshops.

Op 12 juni 2019 wordt daarom tijdens de politieke markt naast het voorliggende kader ook het programma voor de eerste gebiedsconferentie besproken.

Sturing: Wanneer naar het oordeel van het college of de gemeenteraad het programma voor de gebiedsconferentie onvolledig is dan bestaat op dat moment nog de mogelijkheid om deze aan te passen. Om die reden wordt pas publiciteit gegenereerd voor deze gebiedsconferentie wanneer de gemeenteraad op 12 juni 2019 kan instemmen met het programma voor de gebiedsconferentie.

1.3 Achtergrond

Op 30 oktober 2018 heeft het college het plan van aanpak omgevingsvisie Buitengebied vastgesteld om te komen tot een omgevingsvisie voor het buitengebied. Dit is de eerste fase om te komen tot één omgevingsvisie voor het gehele Hengelse grondgebied.

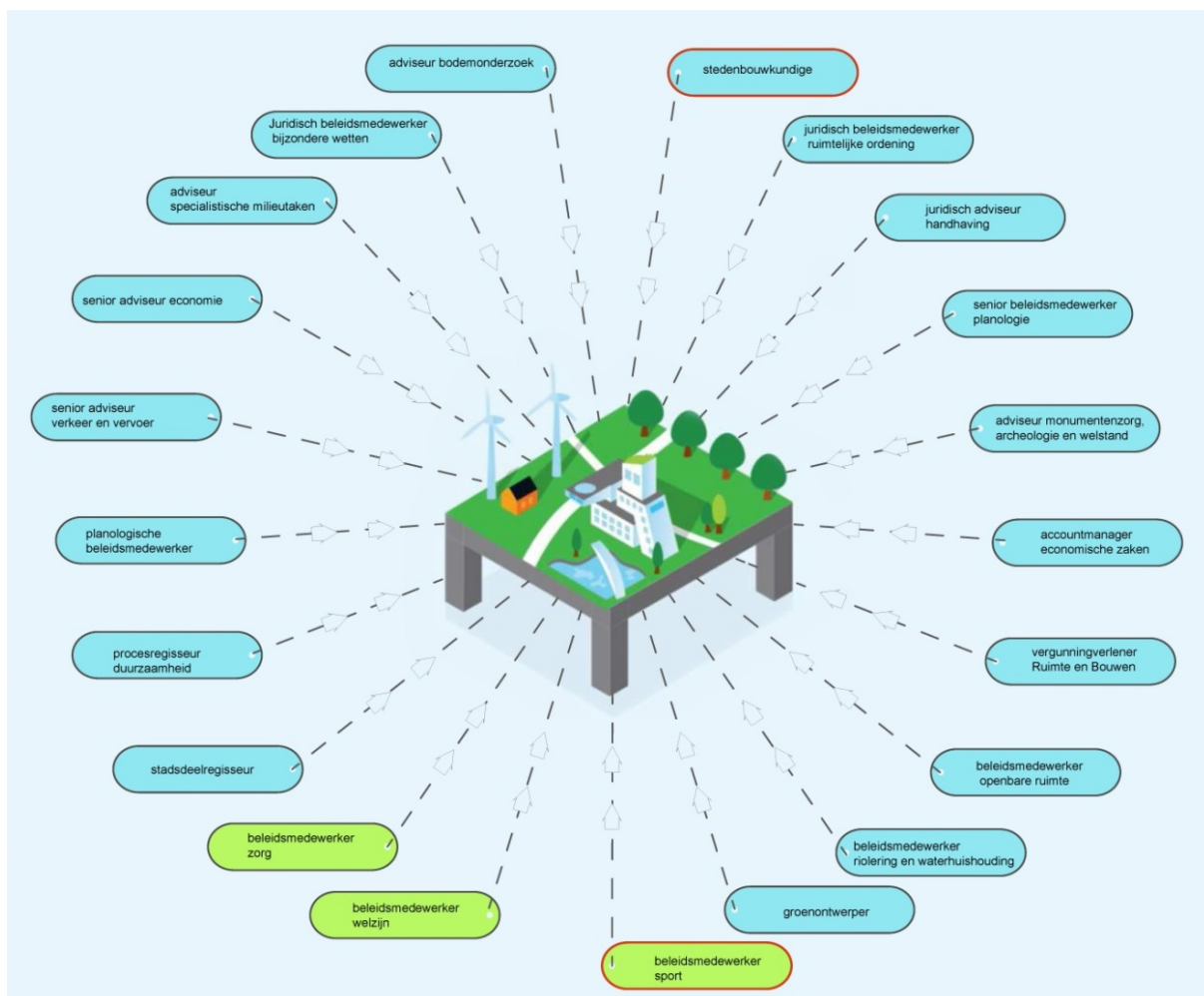
Vanwege de veranderende rol van de gemeenteraad onder de Omgevingswet, waarbij haar kaderstellende en controlerende rol (ambassadeur van het proces) belangrijker wordt, is het plan van aanpak omgevingsvisie Buitengebied eveneens ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad. Tijdens de politieke markt op 30 januari 2019 heeft de gemeenteraad aangegeven graag mee te willen denken over het kader en de doelen, voordat hierover een formeel besluit wordt genomen. Het plan van aanpak is hierop aangepast en op 12 februari 2019 door de gemeenteraad vastgesteld.

Op 10 april 2019 vond een werksessie plaats met een vertegenwoordiging van de gemeenteraad. Tijdens die bijeenkomst is gewerkt aan het kader en de doelen voor de omgevingsvisie voor het buitengebied. De basis hiervoor waren de resultaten van alle gesprekken, die hebben plaatsgevonden met de samenleving en de ambtelijke organisatie. De opbrengsten van deze werksessie zijn verwerkt in het voorliggende stuk.

1.4 Inhoudelijk proces tot nu toe

Spreekuren ambtelijke organisatie

Op 25 februari 2019 hebben gesprekken plaatsgevonden met een integrale afvaardiging van de ambtelijke organisatie (sociaal en fysiek). Zie afbeelding 3 voor een overzicht van functies, waarmee is gesproken over het bestaande beleid in relatie tot het buitengebied.

Afbeelding 3: Overzicht van de gesprekken met de ambtelijke organisatie

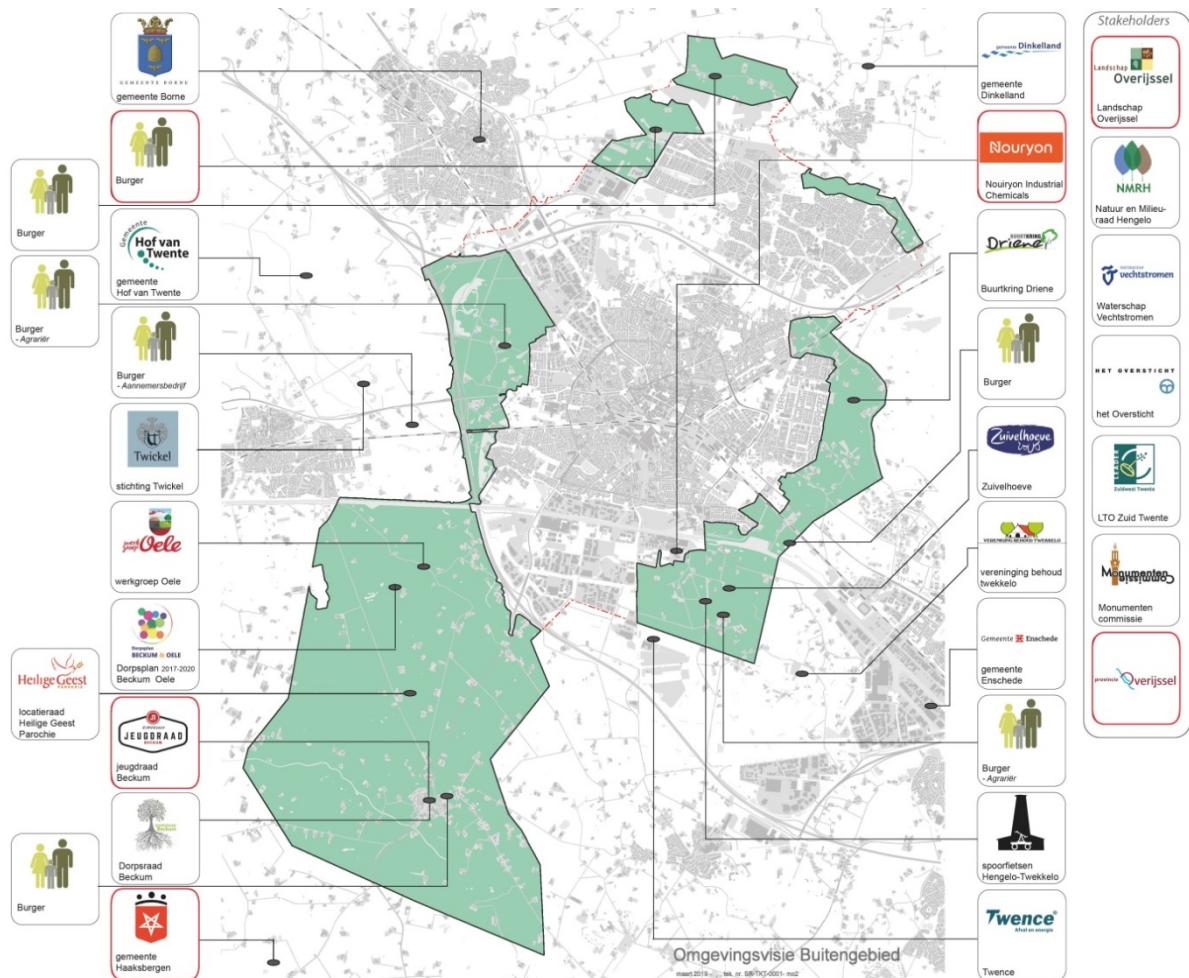
Spreekuren samenleving

De stakeholders in het buitengebied van Hengelo zijn goed georganiseerd en daardoor voor dit proces goed in beeld.

Voor wat betreft de inwoners is er een zogenaamde netwerkkaart opgesteld. Aan de werkgroep Oele en de dorpsraad Beckum is gevraagd vijf inwoners te benoemen, die een actieve rol spelen in het buitengebied. Deze vijf inwoners is dezelfde vraag gesteld. Op deze wijze is een duidelijk beeld ontstaan van betrokken inwoners in het buitengebied. Deze inwoners zijn benaderd voor een spreekuur. Aangezien het resultaat van de netwerkkaart geen evenredige verdeling over de verschillende deelgebieden in het buitengebied liet zien, zijn ook inwoners individueel benaderd en uitgenodigd.

Op 14, 19 en 26 maart 2019 hebben ongeveer 30 gesprekken plaatsgevonden met (groepen) van inwoners, ondernemers, organisaties en buurgemeenten. De Uit dit eerste participatiemoment kan worden geconcludeerd dat de samenleving gemotiveerd is om mee te denken over de toekomst van het buitengebied van Hengelo.

Voor een overzicht van de gesprekken, die hebben plaatsgevonden over het buitengebied wordt verwezen naar afbeelding 4 op de volgende pagina.

Afbeelding 4: Overzicht van de gesprekken met de samenleving

Analyse van de opgehaalde inbreng

Tijdens de gesprekken zijn meer dan 200 vraagstukken opgehaald. In april zijn de vraagstukken verzameld en gerubriceerd, een eerste stap in de analyse. Met de rubricering worden de vraagstukken hanteerbaar en is er een samenvatting te maken. Die samenvatting is in hoofdstuk 2 opgenomen. In de separate bijlage 'Vraagstukken' zijn alle vraagstukken opgenomen en gelabeld. Een nadere analyse van de vraagstukken is onderdeel van het planproces in de komende maanden.

2 Vraagstukken

2.1 Aanpak

Vraagstukken als input voor de omgevingsvisie

Het doel van de Omgevingswet is om oplossingsgericht naar maatschappelijke opgaven te kijken. De omgevingsvisie is het strategische beleidsinstrument binnen de wet, vraaggestuurd en gericht op transitie. Het proces begint met het bepalen van de vraagstukken. Een vraagstuk ontstaat als er een verschil is tussen de huidige situatie en de gewenste situatie (wens, droom).

De vraagstukken zijn opgehaald in de gesprekken met de ambtelijke organisatie en met diverse vertegenwoordigers en partijen uit de samenleving (zie onder 1.3).

Rubricering van de vraagstukken

In genoemde gesprekken zijn in totaal 228 'ruwe' vraagstukken opgehaald. 'Ruw' wil zeggen dat ze ongeordend zijn en kunnen overlappen. In de rubricering zijn de vraagstukken gelabeld (gemiddeld 3,6 labels per vraagstuk). Daarin is onderscheid gemaakt in de volgende type labels:

- Inhoudelijke labels (landschap, landbouw, energie etc.)
- Proces/beleidsmatige labels (instrumenten, regels, samenwerking etc.)
- Gebiedsgerichte labels (Woolde, Oele, Beckum, Twello, Driene, Hengelo Noord)

In nevenstaande lijst ziet u een overzicht van de inhoudelijke en proces/beleidsgerichte labels en hoe vaak ze voorkomen. In de separate bijlage 'Vraagstukken' zijn alle opgehaalde vraagstukken opgenomen.

Algemene indruk

De belangrijkste hoofdvraag, die als rode draad uit de vraagstukken naar voren komt, is: Wat is het doel voor het buitengebied in de toekomst? Deze vraag speelt een rol op diverse schaalniveaus:

- Regionaal: wat is de ambitie en het doel voor het buitengebied als tussenzone tussen de steden en kernen?
- Stedelijk: wat is de ambitie en het doel voor het buitengebied in relatie tot de stad? Is het meer dan een reservegebied?
- Lokaal: welke ambities en doelen hebben we voor de deelgebieden in het buitengebied?

Op lokaal niveau komen veel vraagstukken voort uit een bepaalde spanning tussen de verschillende thema's. Bijvoorbeeld tussen landbouw en landschap (verdwijnen houtwallen), wonen en recreatie (overlast van recreanten), recreatie en landbouw (risico op neospora door recreanten met honden op landbouwgrond), energie en landschap (inpassing zonnenvelden), wonen en landschap (ontwikkeling woningen). De vraag is hoe functies passen bij het gewenste toekomstbeeld en hoe we op lokaal niveau synergie in plaats van spanning kunnen creëren. In het westelijk deel van de gemeente is de rol van Stichting Twickel belangrijk en dat is zichtbaar in de vraagstukken in dat gebied.

2.2 Samenvatting van de vraagstukken

Meest voorkomende onderwerpen

De meeste inhoudelijke vraagstukken gaan over landschap (74), landbouw (62) en recreatie (46). De meeste proces/beleidsmatige vraagstukken gaan over instrumenten en regels in ruimtelijk ordeningsbeleid (64) en de samenwerking tussen stakeholders (32). Hieronder gaan we per thema in op de onderwerpen die het vaakst zijn benoemd en/of opvallend zijn.

Landschap

Het thema landschap komt onder de vraagstukken het meeste voor. De volgende onderwerpen worden vaak genoemd:

- Het karakteristieke landschap in het buitengebied van Hengelo wordt gewaardeerd om haar openheid, kleinschaligheid en bijzondere elementen, zoals de houtwallen, historische boerderijen, landgoederen en nieuwe elementen, zoals de waterberging Kristalbad. Tegelijkertijd is het landschap ook kwetsbaar voor de stedelijke druk en schaalvergroting in de landbouw. Zo verdwijnen de houtwallen, verandert de sfeer en neemt de biodiversiteit af. Hierdoor dreigt het typisch Twentse landschap te verdwijnen.
- De verschijningsvorm van de stadsrand is bepalend voor de relatie tussen stad en land. Op sommige plekken wordt de (scherpe) stadsrand gewaardeerd, op andere plekken wordt de stadsrand als diffuus en rommelig ervaren.
- Daarnaast spelen veel vragen over het landschapsbeleid en beheer. Voor velen is onduidelijk welke landschapselementen in het beleid van belang zijn. Daarnaast speelt de vraag wie verantwoordelijk is voor het beheer van het landschap en wie dat het beste kan doen: is het een primaire taak van de gemeente of kunnen boeren en bewoners hier een bijdrage aan leveren?

Landbouw

Veel vraagstukken gaan over hoe de bedrijfsvoering van boerenbedrijven op lange termijn gecontinueerd kan worden:

- Enerzijds gaat het vaak over algemene ontwikkelingen in de sector, zoals landelijke en Europese regelgeving en financieringsmodellen die het lastig maken om het bedrijfsmodel aan te passen, en de ontwikkeling van precisie- en smartlandbouw die te traag gaat.
- Anderzijds gaat het over lokale aspecten, zoals de versnippering van landbouwpercelen die een efficiënte bedrijfsvoering lastig maakt, het gebrek aan ruimte om de extensivering (grond per dier) te realiseren en te kleine bouwvlakken waardoor bedrijven lastig kunnen doorgroeien.
- Dit leidt tot wezenlijke vraagstukken over de keuzemogelijkheden voor agrarisch ondernemers. Kun je je bedrijfsvoering wel echt omgooien? Wat is een werkelijke duurzame richting? Gebruik je de nabijheid van de stad wel voldoende en hoe ga je om met een conservatieve consumentenmarkt in de regio waardoor je afzetmogelijkheden beperkt zijn.
- Het runnen van een boerenbedrijf aan de rand van de stad is een uitdaging die veel aandacht vraagt. Denk dan aan het managen van recreatiedruk, (recreatie)verkeer en het goed houden van de relatie tussen burgers en agrariërs.

Recreatie

Recreatie is naast landschap en landbouw een veelvoorkomend thema. Voor veel mensen heeft het buitengebied een belangrijke recreatieve functie. De volgende onderwerpen worden vaak benoemd:

- De verbindingen vanuit de stad naar het buitengebied en de toegankelijkheid van sommige deelgebieden is niet altijd goed. Hierdoor worden de kansen voor recreatie niet altijd voldoende benut.

- Sommige vormen van recreatie passen wel in het buitengebied, andere vormen niet. De vraag is welke vormen van recreatie bij het buitengebied passen en welke kansen er zijn voor de combinatie landbouw en recreatie.
- Veel wegen in het buitengebied zijn smal en bochtig. Op zich is dit aantrekkelijk, maar er is veel sluipt- en vrachtverkeer en een hoge maximale snelheid en zijn daardoor zijn wegen soms onveilig voor fietsers.
- Veel recreanten bezoeken het gebied maar leveren soms ook overlast op voor boeren en bewoners. Ze laten zwerfval achter, betreden private erven en laten hun hond loslopen waardoor het risico op Neospora ontstaat.
- De huidige recreatieve routes zijn niet in beeld gebracht en de gemeente heeft ook geen beleid voor recreatie en toerisme in het buitengebied. Daardoor is het lastig om erop te sturen.

Instrumenten en regels RO

In het buitengebied komt regelmatig agrarisch vastgoed leeg te staan doordat boeren stoppen en/of overgenomen worden. Om leegstand en verloedering te voorkomen willen eigenaren het vastgoed graag herontwikkelen. Dat kan door het vastgoed een nieuwe functie te geven of door te slopen en woningen terug te bouwen. Over het huidige beleid (VAB en rood-voor-rood) komen de volgende vraagstukken naar boven:

- Het rood-voor-rood en VAB-beleid van de gemeente Hengelo verschilt met het beleid van buurgemeenten. Hierdoor ontstaat onduidelijkheid en ontwikkelen de gebieden zich op een andere manier terwijl ze wel een eenheid vormen.
- Het ontbreekt in het VAB en rood-voor-rood beleid aan een goed afwegingskader en heldere toetsingscriteria, zowel op het gebied van de landschappelijke inpassing als de gewenste functies.
- In het VAB-beleid is nu weinig ruimte voor herinvulling van vrijkomend agrarisch vastgoed met (lichte) vormen van bedrijvigheid, terwijl daar wel vraag naar lijkt te zijn. Hierdoor blijft het vastgoed langer leeg staan en dreigt verloedering en ondermijning. Doordat eigenaren geen nieuw verdienmodel kunnen vinden, wordt het opruimen van asbestdaken ook lastig.
- Voor de een biedt het rood-voor-rood beleid te weinig ruimte voor nieuwe woningen, voor de ander juist te veel ruimte waardoor bebouwing in het buitengebied te veel toeneemt.

Samenwerking stakeholders

Naast inhoudelijke thema's is er ook een aantal vraagstukken opgehaald die te maken hebben met de onderlinge samenwerking van stakeholders. Daarin maken we onderscheid in de volgende onderwerpen:

- Samenwerking tussen stad en land: dit onderdeel gaat vooral over de onderlinge communicatie tussen partijen in het buitengebied en de stedelingen die het gebied bezoeken. Zo zijn recreanten zich onvoldoende bewust van de risico's van Neospora en andere effecten van hun gedrag op de bedrijfsvoering.
- Samenwerking tussen gemeente Hengelo en buurgemeenten: het buitengebied van Hengelo bestaat uit deelgebieden die onderdeel zijn van den grote geheel die ook in andere gemeenten liggen (Woolde, Beckum, Tweekelo, Driene, Deurningen). De vraag is hoe het ruimtelijk ordeningsbeleid en het opstellen van de omgevingsvisie op elkaar afgestemd kan gaan worden.
- Stakeholders in het buitengebied onderling: functies in het buitengebied zitten elkaar soms in de weg. Dit heeft voor een deel ook te maken van de te beperkte onderlinge communicatie. Het zou goed zijn om de onderlinge samenwerking op te zoeken.
- Samenwerking met de gemeente: soms wordt ook de samenwerking en communicatie met de gemeente Hengelo benoemd. Met name op het gebied van toerisme en recreatie en de ontwikkeling van Beckum is behoefte aan meer visie en een actieve houding van de gemeente.

3 Kader voor de omgevingsvisie

3.1 Inleiding

Zoals in hoofdstuk 1 is aangegeven, stuurt de gemeenteraad met dit kader op het proces. Er zijn drie groepen voor deze sturing aan te geven.

- Ten eerste zijn er de harde kaders, dit is vooral een beschrijving van het project dat nu voorligt en de eisen waar het resultaat inhoudelijk en wettelijk aan moet voldoen (zie onder 3.2).
- Ten tweede wordt inhoudelijke sturing meegegeven. Deze geeft richting aan het zoeken naar antwoorden op de opgehaalde vraagstukken (zie onder 3.3).
- Ten derde wordt processturing aangegeven. Hiermee leggen we een basis, waarmee de projectorganisatie gericht samenwerkingen kan gaan organiseren (zie onder 3.4).

Hoe gebruiken we enkele begrippen?

- Een **vraagstuk** beschrijft waar de huidige situatie niet overeenstemt met een ambitie. Er zijn individuele, groeps-, en collectieve ambities.
- Een **doel** is een beschrijving van de gewenste situatie van de fysieke leefomgeving, zoals we die in de omgevingsvisie Buitengebied opnemen. Het is iets gezamenlijks.

3.2 Harde kaders

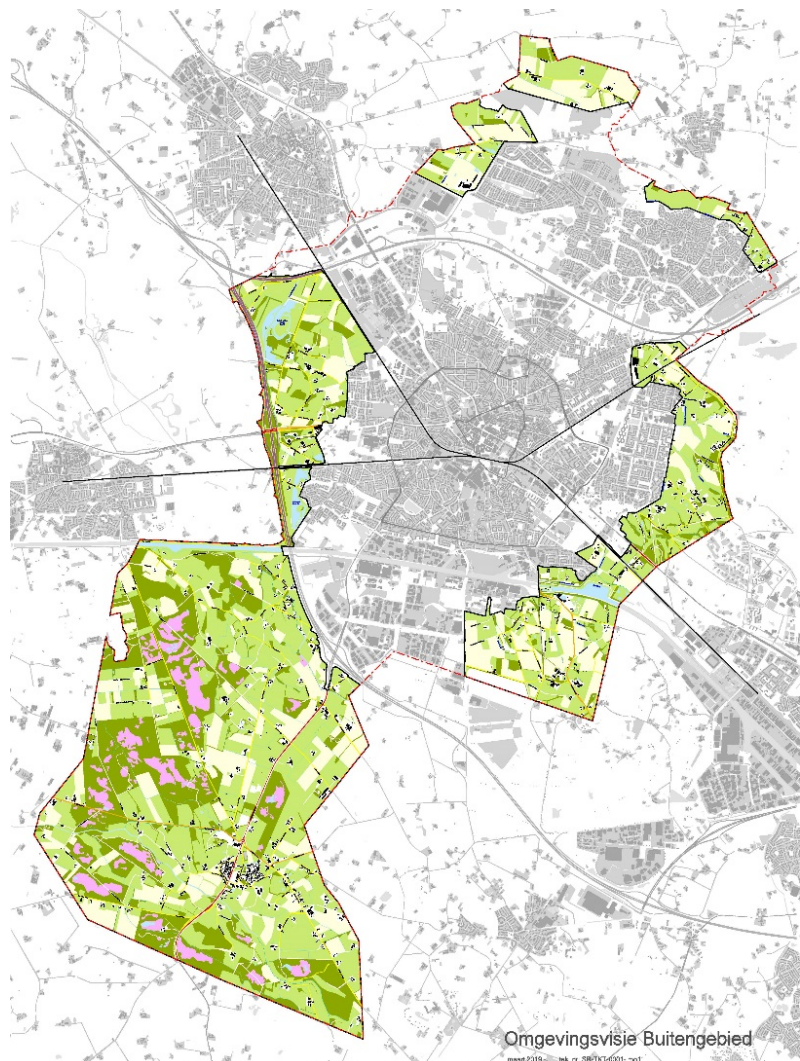
Plangebied

Het plangebied omvat het gebied tussen de gemeentegrens en de grens van de bebouwde kom van Hengelo. Dat gebied omvat onder andere het bestemmingsplan buitengebied, bestemmingsplan buitengebied Woolde, het bestemmingsplan Zuivelhoeve en de bebouwde kom van Beckum.

Inhoud van de omgevingsvisie

De omgevingsvisie beschrijft de gewenste situatie van de fysieke leefomgeving van het buitengebied:

- De omgevingsvisie moet oplossingen bieden voor vraagstukken van de huidige gebruikers. Zowel gebruikers, die in het buitengebied wonen als ook bezoekers.

- De omgevingsvisie moet aangeven hoe we als Hengelose samenleving willen inspelen op trends en ontwikkelingen. Dat kunnen trends zijn die direct relevant zijn voor het buitengebied, maar ook andere trends waar het buitengebied een rol in kan spelen.
- De omgevingsvisie moet een beschrijving en beoordeling van de bestaande omgevingskwaliteiten bevatten, en hoe we daarmee om zullen gaan.

Functie en functionele eisen van de omgevingsvisie

De omgevingsvisie bevat de doelen voor ons buitengebied. Wat zijn de functies van de omgevingsvisie?:

- De samenleving (burgers, ondernemers, belangengroepen) gebruikt de omgevingsvisie om te kunnen inschatten of een initiatief kansrijk is of op welke manier een initiatief kansrijk te maken is. Hoe dichterbij de doelen, hoe kansrijker het initiatief.
- De gemeente gebruikt de omgevingsvisie om te beoordelen of een initiatief dat door de samenleving is ingebracht voldoet aan de doelen of aan te passen is, zodat het gaat voldoen aan die doelen.
- De gemeente gebruikt de omgevingsvisie om haar eigen (beleids)activiteiten in de richting van de doelen te sturen. Zij stuurt zowel op de aard van een individuele activiteit als op de samenhang van verschillende activiteiten.

De doelen moeten voldoende concreet en duidelijk zijn voor de functie van de omgevingsvisie.

Beckum

De bebouwde kom van Beckum is onderdeel van de omgevingsvisie Buitengebied. Doelen voor Beckum moeten op dorpsniveau worden geformuleerd. Bijvoorbeeld: woningbouw in Beckum mag niet ten koste gaan van het contingent van het stedelijk gebied.

Provinciaal beleid

De omgevingsvisie voor het buitengebied moet binnen de regels van de provinciale omgevingsverordening blijven. Mochten er zwaarwegende redenen zijn om hier toch vanaf te wijken dan kan dat alleen na overleg met en instemming van de provincie.

3.3 Inhoudelijke sturing

Bestaand beleid

De omgevingsvisie Buitengebied is vraagstukgestuurd. Alle reële vraagstukken, die te maken hebben met de fysieke leefomgeving kunnen worden ingebracht. Wanneer een vraagstuk bijvoorbeeld strijdig is met de provinciale verordening, dan staat dat het onderzoeken hiervan niet in de weg. Denk daarbij bijvoorbeeld aan vraagstukken over verkeer en toegankelijkheid, groenbeleid, cultuurhistorisch beleid etc.

Het bestaande gemeentelijke beleid is onderdeel van de input. Dat beleid kan worden gebruikt om vraagstukken te duiden, nieuwe vraagstukken te benoemen, en oplossingen voor te stellen. Het kan dus zijn dat het bestaande beleid in de outcome (de omgevingsvisie) wordt aangepast.

Sturing: bestaand beleid is input van de omgevingsvisie, maar kan aangepast worden in de outcome.

Het functieveranderingenbeleid voor vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB) wordt momenteel gestuurd vanuit de aanname dat er concurrentie bestaat tussen het landelijk gebied en het stedelijk gebied: er is een overdaad aan ongebruikte gebouwen. Het restrictieve beleid dat hier uit voortkomt, maakt het lastig om goede mogelijkheden voor hergebruik te vinden.

Achter dit beleid zit een afweging tussen stad en land en dat is in het kader van een omgevingsvisie Buitengebied alleen niet aan te pakken. Mogelijke concurrentie tussen stad en land is aanleiding voor dit beleid, maar de schaal waarop dit speelt, is niet duidelijk.

Sturing: bepaal eerst de omvang van de problematiek van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen in het buitengebied en positioneer dat ten opzichte van de omvang in de stad. Kom vanuit dat inzicht tot een voorstel.

Energie

Binnenkort komt er vanuit de Regionale energiestrategie (RES) een standpunt over de bijdrage die Hengelo zal leveren aan de regionale energieopwekking. Uiteindelijk zal in de omgevingsvisie de integratie van dat standpunt met alle andere omgevingsvraagstukken plaatsvinden. Maar daar zijn wel wat beperkingen bij. Het proces van de RES moet tijdig af te stemmen zijn op dat van de omgevingsvisie. Een deel van de energievraagstukken ligt gemeentebreed en kan niet in het landelijk gebied alleen worden aangepakt. Dat geldt zeker voor windmolens. Veldopstellingen voor zonnepanelen spelen voor een belangrijk deel in het buitengebied. Daar valt meer over te zeggen in deze omgevingsvisie.

Sturing: stel een afwegingskader voor veldopstellingen voor zonnepanelen op. Werk daarbij vanuit ruimtelijke kwaliteit en schets een beeld van meer en minder geschikte plekken en bijbehorende inpassings- en ontwerpstrategieën.

Sturing: Neem bij de beoordeling van de kwaliteiten van de fysieke leefomgeving expliciet op hoe windmolens op deze kwaliteiten zouden inwerken.

Gezondheid

Gezondheid is een belangrijk nieuw beleidsveld in de omgevingswet. In gesprekken met de ambtelijke organisatie en de samenleving zijn geen duidelijke vraagstukken op dit onderwerp opgehaald. Maar omdat we deze omgevingsvisie buitengebied zien als eerste leerstap in het nieuwe omgevingsbeleid moet er wel aandacht aan besteed worden. Zo is het bijvoorbeeld denkbaar dat er geen vraagstukken zijn benoemd omdat we nog niet goed weten 'waar we moeten kijken'.

Sturing: ontwikkel een aanpak voor het opnemen van het aspect gezondheid in de omgevingsvisie Buitengebied.

3.4 Processturing

Afstemming met de buurgemeenten

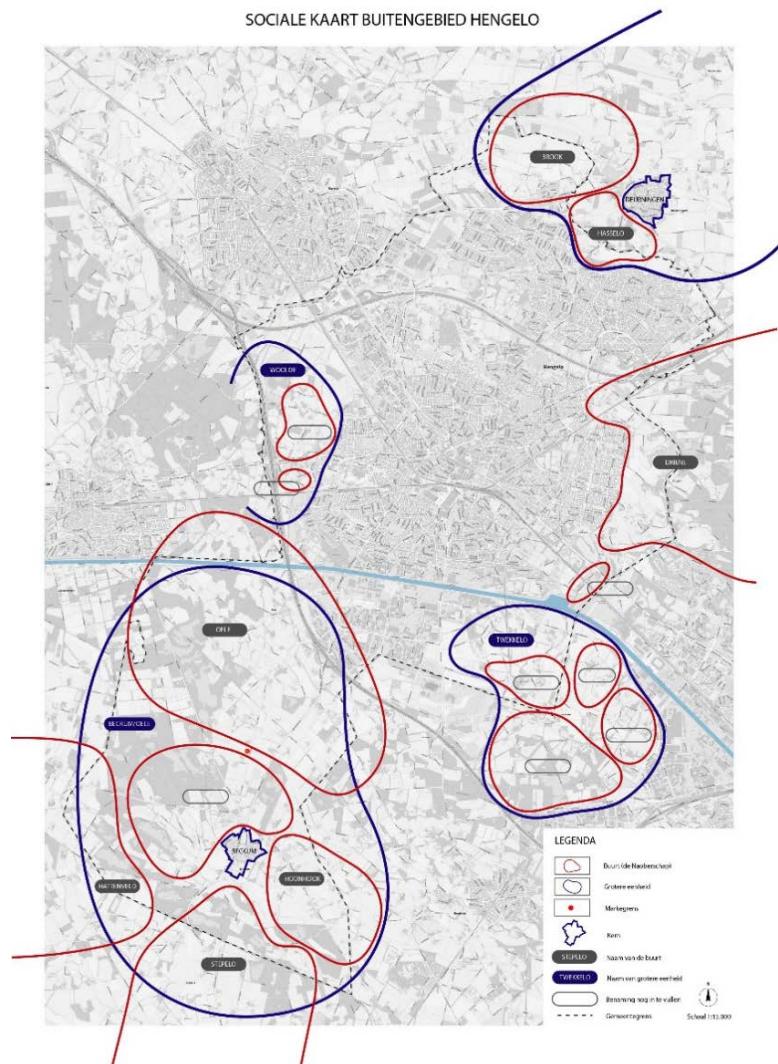
Tijdens de gesprekken met de samenleving is aan de deelnemers gevraagd op een kaart aan te geven wat 'hun' buurt is: wat zien zij als hun sociale omgeving. Met de resultaten is een 'sociale' kaart van het buitengebied getekend. In toekomstige openbare bijeenkomsten zal deze kaart ter toetsing en aanvulling aan deelnemers worden voorgelegd.

Uit de gesprekken en deze kaart blijkt dat er op een aantal locaties in ons buitengebied sterke sociale verbanden over onze gemeentegrens heen liggen die vaak ook ruimtelijk en functioneel ondersteund worden. Samenwerking met de buurgemeenten is voor de mensen in het buitengebied dan ook belangrijk. Deze samenwerking kan op verschillende plekken een verschillende vorm krijgen.

Samenwerking met Enschede

In **Twekkelo** zijn de sociale, functionele en ruimtelijke verbanden erg sterk. Daarnaast staat dit hele gebied merkbaar onder druk van de steden waardoor er veel vragen en discussies spelen. Die vragen en discussies gaan over de gemeentegrenzen van Hengelo en Enschede heen. Omdat er zoveel vragen en discussies zijn is de omgevingsvisie buitengebied een belangrijk beleidsstuk voor dit gebied, want met deze visie kan richting worden gegeven. Vanuit het gebied wordt om één visie gevraagd.

Zowel de gemeente Hengelo als de gemeente Enschede heeft de planvorming voor het buitengebied opgestart. Uit een ambtelijke verkenning blijkt dat het maken van een gezamenlijke visie in principe mogelijk moet zijn omdat de processen globaal synchroon lopen. Om tot een gezamenlijke visie te komen moet voor Twekkelo een gezamenlijk stappenplan worden gemaakt. Daaruit zal blijken op welke manier één visie voor Twekkelo procesmatig kan worden opgesteld.

Sturing: Maak samen met de gemeente Enschede een procesplan voor Twekkelo met als doel één visie voor heel Twekkelo te maken.

Ook in **Driene** zijn de verbanden over de gemeentegrens sterk. De mensen ervaren de gemeentegrens niet en zien het als één gebied. De druk op dit gebied is kleiner dan bij Twekkelo. Als we voor Twekkelo een proces ontwerpen waarin we gezamenlijk een visie voor dat gebied maken dan is het consistent om dat ook voor Driene te doen.

Sturing: Maak samen met de gemeente Enschede, een procesplan voor Driene met als doel voor Driene één visie te maken. Dit procesplan wordt zoveel mogelijk conform dat voor Twekkelo gemaakt.

Samenwerking met overige gemeenten

In het **noordelijk gebied** nabij Deurningen zijn de functionele, ruimtelijk en sociale samenhang sterk. Ons buitengebied hier is klein en er zijn beperkte ontwikkelingen. Maar het gebied is groot genoeg om er als gemeente Hengelo een eigen gebiedsdoel voor op te stellen. We verwachten dat dit doel binnen de dorpsvisie van Deurningen van de gemeente Dinkelland zal passen. Afstemming is gewenst om dit te toetsen.

Voor **Beckum, Oele en Woolde** liggen er verschillende verbanden over de gemeentegrens. Maar deze gebieden zijn binnen onze gemeentegrens ook duidelijk herkenbare eigen gebieden met eigen vraagstukken.

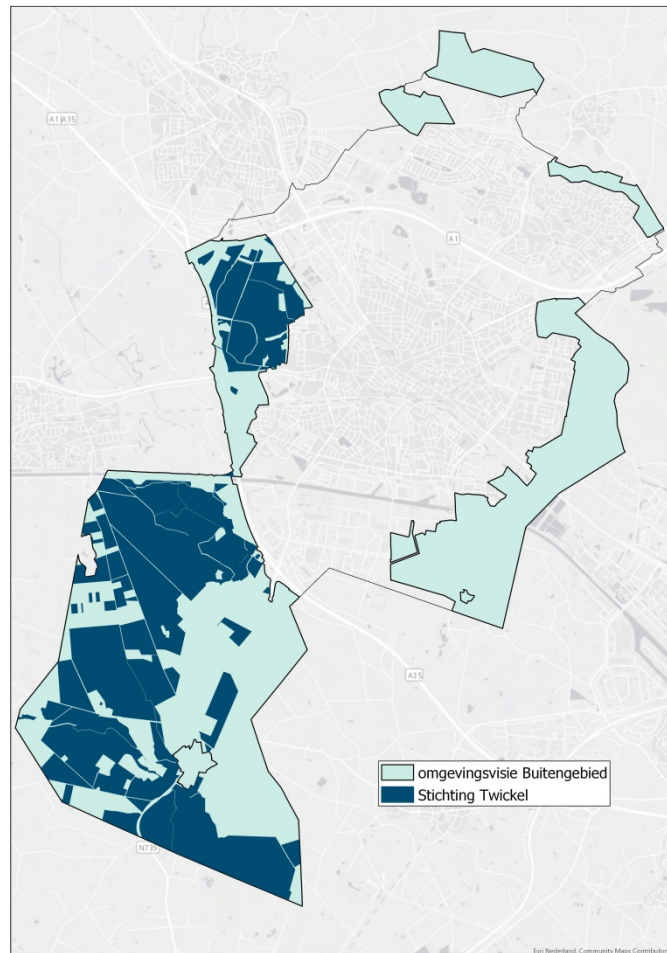
Sturing: Stem voor het noordelijk gebied en voor Beckum, Oele en Woolde het maken van de omgevingsvisie af met de aangrenzende gemeenten.

Samenwerking met Stichting Twickel

Aan de westzijde van ons buitengebied heeft stichting Twickel ongeveer 1000 hectare gebied in eigendom. Dat is globaal 1/3 van het totale buitengebied, en meer dan de helft van het westelijk deel. Omgekeerd is deze 1000 hectare bijna een kwart van de omvang van het landgoed (4300 hectare in totaal). Het belang van de stichting en de gemeente om samen te werken is dan ook groot en dat doen we ook al jaren. Het pact van Twickel was daarvan een goed voorbeeld.

Uit de gesprekken met de samenleving is gebleken dat bewoners en gebruikers van het gebied over het algemeen tevreden zijn over de activiteiten van de Stichting, maar wel behoefte hebben aan meer duidelijkheid over de doelen van de stichting voor het gebied. Dan zou het voor bewoners en gebruikers makkelijker worden om hun eigen plannen daarop af te stemmen.

De stichting Twickel creëert op haar eigen grondgebied een omgeving met specifieke kwaliteiten. Vanuit de stichting komt de vraag in hoeverre de gemeente in haar beleid voor het hele grondgebied aansluit op deze specifieke kwaliteiten.

Sturing: Onderzoek in deze omgevingsvisie hoe de samenwerking met stichting Twickel op dit strategische niveau van de omgevingsvisie vorm kan krijgen. Stem de inhoudelijke doelen voor het buitengebied op elkaar af en onderzoek waar die doelen elkaar kunnen versterken.

4 Vervolgproces

Na besluitvorming over het voorliggende kader in het college van burgemeester en wethouders wordt het kader besproken in een politieke markt op 12 juni 2019 en ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad op 25 juni 2019.

Het doel is een eerste gebiedsconferentie met de samenleving te organiseren in de eerste week van juli 2019 waar in co-creatie, binnen het speelveld van het vastgestelde kader, een eerste aanzet kan worden gegeven voor de omgevingsvisie Buitengebied.

De eerste gebiedsconferentie is een avond waarop een groot aantal workshops over het buitengebied wordt georganiseerd. Iedere workshop heeft als doel met een groep na te denken over oplossingen voor vraagstukken, die zijn opgehaald.

Op 28 mei 2019 is een werksessie met de gemeenteraad gepland om gezamenlijk na te denken over thema's, die inhoud kunnen geven aan de workshops. Op 12 juni 2019 wordt daarom tijdens de politieke markt naast het voorliggende kader ook het programma voor de eerste gebiedsconferentie besproken. Tijdens de politieke markt wordt de gemeenteraad gevraagd of de communicatie over en de werving voor de eerste gebiedsconferentie in de eerste week van juli 2019 kan worden opgestart.

In september 2019 wordt een tweede, digitale, gebiedsconferentie georganiseerd. Dit zal in de vorm van een internetconsultatie zijn, die via de website van de omgevingsvisie Buitengebied wordt gehouden. Het doel van deze ronde is om oplossingsrichtingen te toetsen en zo te komen tot een voorkeursscenario.

In het laatste kwartaal van 2019/eerste kwartaal van 2020 wordt een laatste gebiedsconferentie gepland, met als doel verdieping te geven aan het voorkeursscenario en een ontwerp omgevingsvisie Buitengebied af te ronden.

Toets aan het Kader voor de omgevingsvisie Buitengebied

Algemeen

Vroegtijdig betrekken burgers, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties:

De wetgever vindt het belangrijk dat burgers bedrijven en (maatschappelijke) organisaties vroegtijdig in het proces invloed kunnen uitoefenen op een omgevingsvisie. In artikel 10.7 van het Omgevingsbesluit is vastgelegd dat gemeenten moeten motiveren op welke wijze zij de samenleving vroegtijdig betreft bij het opstellen van een omgevingsvisie.

Conform de Omgevingswet, het programmaplan Omgevingswet en de gewenste open bestuursstijl uit het coalitieprogramma, is de omgevingsvisie Hengeloos Buiten opgesteld in samenwerking met inwoners, bedrijven, (maatschappelijke) organisaties en (keten)partners.

De omgevingsvisie Hengeloos Buiten is het resultaat van een samenwerking van ruim één jaar tussen een grote vertegenwoordiging van de samenleving, medewerkers van verschillende (maatschappelijke) organisaties, (keten)partners en ambtenaren van de gemeente Hengelo.

In zogenaamde spreekuren (maart 2019) met een brede vertegenwoordiging van de samenleving, organisaties, ketenpartners en onze ambtelijke organisatie zijn vraagstukken opgehaald. Op basis van de vraagstukken, de kwaliteiten van de leefomgeving die we willen beschermen en de verantwoordelijkheden die we als gemeente voelen voor de lange termijn heeft de gemeenteraad het Kader voor de omgevingsvisie voor het buitengebied van Hengelo vastgesteld. Met het Kader heeft de gemeenteraad sturing gegeven aan het proces. De vraagstukken zijn getoetst en geprioriteerd in een gebiedsconferentie (juli 2019) en vervolgens tijdens een internetconsultatie (september/oktober 2019). Daarna is gewerkt aan het opstellen van de hoofdlijn van de visie en is invulling gegeven aan de visie en het beleid op integrale thema's. Op basis van de integrale thema's is tijdens de zogenaamde gebiedsgesprekken (januari 2020) in de deelgebieden gesproken met de samenleving over de ontwikkelrichting van hun eigen leefomgeving. Daarna is invulling gegeven aan het gebiedsgerichte beleid en de uitvoeringsagenda. Zie ook hoofdstuk 2 Hoe de visie tot stand is gekomen.

Harde kaders

Plangebied:

Het plangebied omvat het gebied tussen de gemeentegrens en de grens van de bebouwde kom van Hengelo. Dat gebied omvat onder andere het bestemmingsplan buitengebied, bestemmingsplan buitengebied Woolde, het bestemmingsplan Zuivelhoeve en de bebouwde kom van Beckum.

Van deze grenzen is in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten niet afgeweken. Abusievelijk is in het ontwerp van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten het plangebied nabij Twence niet conform de bedoelde plangrens van het bestemmingsplan Buitengebied opgenomen. Dit is hersteld.

Inhoud van de omgevingsvisie:

De omgevingsvisie beschrijft de gewenste situatie van de fysieke leefomgeving van het buitengebied:

1. De omgevingsvisie moet oplossingen bieden voor vraagstukken van de huidige gebruikers. Zowel gebruikers, die in het buitengebied wonen als ook bezoekers.
 2. De omgevingsvisie moet aangeven hoe we als Hengelose samenleving willen inspelen op trends en ontwikkelingen. Dat kunnen trends zijn die direct relevant zijn voor het buitengebied, maar ook andere trends waar het buitengebied een rol in kan spelen.
1. De omgevingsvisie Hengeloos Buiten is vraag gestuurd opgesteld. De vraagstukken zijn opgehaald tijdens zogenaamde spreekuren met een brede vertegenwoordiging van de samenleving, (maatschappelijke) organisaties, (keten)partners en onze ambtelijke organisatie. De vraagstukken zijn getoetst en geprioriteerd in een gebiedsconferentie en vervolgens tijdens een internetconsultatie. Op basis van de resultaten van deze co-creatiemomenten en interne ambtelijke workshops is de hoofdlijn van de visie opgesteld (hoofdstuk 4) en is invulling gegeven aan de visie op thema's (hoofdstuk 5) en gebieden (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 is de uitvoeringsagenda opgenomen, waarin is aangegeven op welke wijze we uitvoering willen geven aan de omgevingsvisie Hengeloos Buiten.
 2. Er zijn verschillende trends en ontwikkelingen waar in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten rekening mee is gehouden (onderdeel van paragraaf 3.2 Vraagstukken en 3.3 Verantwoordelijkheden). Deze trends en ontwikkeling worden deels bevestigd door de samenleving. Bijvoorbeeld als het gaat over de ontwikkeling van de landbouw en het wegtrekken van jongeren uit het buitengebied. Daarnaast voelen we ons als overheid ook verantwoordelijk voor een aantal trends en ontwikkelingen, bijvoorbeeld als het gaat om gezondheid, energietransitie en klimaatadaptatie. In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten is de visie en het voorgenomen beleid op deze trends en ontwikkeling opgenomen in de visie op thema's (hoofdstuk 5).
 - Transformatie landbouw: paragraaf 5.5. Productief Buitengebied
 - Wegtrekken jongeren: paragraaf 5.2 Samenleven van stad en land
 - Gezondheid: paragraaf 5.1 Beleef het Land
 - Energietransitie: paragraaf 5.5. Toekomstvast
 - Klimaatadaptatie: paragraaf 5.5 ToekomstvastDe visie op thema's is vertaald naar visie op gebieden (hoofdstuk 6), zodat ook duidelijk wordt in welke deelgebieden deze trends en ontwikkelingen een belangrijke rol spelen. In hoofdstuk 7 is de uitvoeringsagenda opgenomen, waarin is aangegeven op welke wijze we uitvoering willen geven aan de visie. Bijvoorbeeld:

- In relatie tot de ontwikkeling van de landbouw is in de omgevingsvisie bijvoorbeeld een afwegingskader opgenomen om meer passende functies in het buitengebied toe te staan.
 - Ten aanzien van de energietransitie wordt een omgevingsprogramma voorgesteld, die als het ware de opdracht vormt voor het uitvoeren van de Hengelose bijdrage aan de Regionale Energie Strategie.
3. De omgevingsvisie moet een beschrijving en beoordeling van de bestaande omgevingskwaliteiten bevatten, en hoe we daarmee om zullen gaan.
3. Paragraaf 3.1 beschrijft de kwaliteiten van de leefomgeving die we moeten beschermen en waar mogelijk versterken. Deze kwaliteiten zijn naar voren gekomen in de gesprekken en bijeenkomsten met de samenleving, (maatschappelijke) organisaties, (keten)partners en onze ambtelijke organisatie.
- In de visie op thema's (hoofdstuk 5) is uitgewerkt hoe we deze kwaliteiten willen beschermen en waar mogelijk versterken:
- Sterk noaberschap: paragraaf 5.2 Samenleven van stad en land
 - Variatie aan landschappen: paragraaf 5.4 Landschappen maken de stedenrij(k)
 - Rijke cultuurhistorie: paragraaf 5.6 Regels voor ruimte
 - Buiten, vlakbij de stad: paragraaf 5.2 Samenleven van stad en land
 - Ruimte voor ontspanning: paragraaf 5.1 Beleef het land
 - Rijke natuur en biodiversiteit: paragraaf 5.4 Landschappen maken de stedenrij(k)
- De visie op thema's is vertaald naar visie op gebieden (hoofdstuk 6), zodat ook duidelijk wordt in welke deelgebieden deze trends en ontwikkelingen een belangrijke rol spelen. In hoofdstuk 7 is de uitvoeringsagenda opgenomen, waarin is aangegeven op welke wijze we uitvoering willen geven aan de visie. Bijvoorbeeld:
- In relatie tot ruimte voor ontspanning is een afwegingskader in de omgevingsvisie opgenomen voor het wegen, beoordelen en sturen van initiatieven gericht op recreatie en ontspanning gericht op ons buitengebied (paragraaf 7.3).
 - Ten aanzien van variatie aan landschappen is het project ecosystemenbeleid voorgesteld met als doel beleid op te stellen voor het versterken van ecosystemen waarbij we inzetten op een rijk palet aan zo compleet mogelijke ecosystemen.

Functie en functionele eisen van de omgevingsvisie:

De omgevingsvisie bevat de doelen voor ons buitengebied. Wat zijn de functies van de omgevingsvisie?:

1. De samenleving (burgers, ondernemers, belangengroepen) gebruikt de omgevingsvisie om te kunnen inschatten of een initiatief kansrijk is of op welke manier een initiatief kansrijk te maken is. Hoe dichterbij de doelen, hoe kansrijker het initiatief.
2. De gemeente gebruikt de omgevingsvisie om te beoordelen of een initiatief dat door de samenleving is ingebracht voldoet aan de doelen of aan te passen is, zodat het gaat voldoen aan die doelen
3. De gemeente gebruikt de omgevingsvisie om haar eigen (beleids)activiteiten in de richting van de doelen te sturen. Zij stuurt zowel op de aard van een individuele activiteit als op de samenhang van verschillende activiteiten.

Beckum:

De bebouwde kom van Beckum is onderdeel van de omgevingsvisie Buitengebied. Doelen voor Beckum moeten op dorpsniveau worden geformuleerd.

Provinciaal beleid:

De omgevingsvisie voor het buitengebied moet binnen de regels van de provinciale Omgevingsverordening blijven. Mochten er zwaarwegende redenen zijn om hier toch vanaf te wijken dan kan dat alleen na overleg met en instemming van de provincie.

1. Omgevingsvisie Hengeloos Buiten is dusdanig concreet dat een initiatiefnemer op basis van de inhoud van de visie kan inschatten of zijn initiatief kans van slagen heeft.
2. Nieuwe initiatieven worden getoetst door een interdisciplinair overleg; de zogenaamde Ruimtelijke Tafel. Nieuwe initiatieven in het buitengebied worden door de Ruimtelijke Tafel getoetst aan de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. Tijdens het opstellen van de omgevingsvisie is deze gedeeld en besproken met de Ruimtelijke Tafel.
3. In hoofdstuk 7 is de uitvoeringsagenda opgenomen, waarin is aangegeven op welke wijze we uitvoering willen geven aan de doelen uit de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. Daarvoor zetten we drie instrumenten in:
 - Een afwegingskader dat onderdeel uitmaakt van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten;
 - Projecten;
 - Omgevingsprogramma's.

De resultaten van het participatieproces en een verdiepend gesprek over de visie op Beckum met de dorpsraad Stichting bouwen aan Beckum en de werkgroep gemeenschapsgebouwen in maart 2020 heeft geresulteerd in de visie op Beckum zoals opgenomen in paragraaf 6.5. In hoofdstuk 7 is de uitvoeringsagenda opgenomen, waarin is aangegeven op welke wijze we uitvoering willen geven aan de visie. In de uitvoeringsagenda is voorgesteld een omgevingsprogramma op te stellen voor Beckum: leefbaar dorp verbonden met het land, waarin de dorpsraad Beckum en de gemeente Hengelo als partners optreden.

Gedurende de verschillende stappen van het proces is de provincie Overijssel uitgenodigd om met ons mee te denken. Op 7 april is het concept van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten toegelicht en besproken in het zogenaamde intern beraad van de provincie. Uit het overleg met de provincie is niet gebleken dat de omgevingsvisie Hengeloos Buiten de regels van de provinciale Omgevingsverordening doorkruist.

Inhoudelijke sturing

Bestaand beleid:

1. Bestaand beleid is input van de omgevingsvisie, maar kan aangepast worden in de outcome.
 2. Bepaal eerst de omvang van de problematiek van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen in het buitengebied en positioneer dat ten opzichte van de omvang in de stad. Kom vanuit dat inzicht tot een voorstel.
1. In hoofdstuk 7 is de uitvoeringsagenda opgenomen, waarin is aangegeven op welke wijze we uitvoering willen geven aan de doelen uit de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. Daarvoor zetten we drie instrumenten in ter vervanging en ter aanvulling op het bestaande beleid:
 - Een afwegingskader dat onderdeel uitmaakt van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten;
 - Projecten;
 - Omgevingsprogramma's.
 2. Op basis van de in paragraaf 5.6 Regels voor ruimte opgenomen karakteristieke erven en panden en de prognose voor het aantal vrijkomende agrarische gebouwen is in paragraaf 7.3 een afwegingskader opgenomen voor nieuwe initiatieven waaronder vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen.

Energie:

1. Stel een afwegingskader voor veldopstellingen voor zonnepanelen op. Werk daarbij vanuit ruimtelijke kwaliteit en schets een beeld van meer en minder geschikte plekken en bijbehorende inpassings- en ontwerpstrategieën.
 2. Neem bij de beoordeling van de kwaliteiten van de fysieke leefomgeving expliciet op hoe windmolens op deze kwaliteiten zouden inwerken.
- In de omgevingsvisie Hengeloos Buiten is integraal gekeken naar de mogelijkheden voor grootschalige energieopwek. Tijdens het proces van de omgevingsvisie was er nog geen bruikbare informatie vanuit de Regionale Energie Strategie beschikbaar, daarom heeft grootschalige opwek van zon- en windenergie op hoofdlijnen onderdeel uitgemaakt van het participatieproces met de samenleving.
- Op basis van de resultaten van het participatieproces is wel input opgehaald voor het vaststellen van randvoorwaarden voor grootschalige energieopwek. In paragraaf 5.5 Toekomstvast is de visie op grootschalige energieopwek toegelicht.
- Voor het realiseren van onze energiedoelstellingen en het bepalen van de ruimtelijke mogelijkheden, hanteren we in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten voor zonnevelden en windmolen twee typen gebieden:
1. Afweegbare gebieden: gebieden waar eventueel grootschalige opwek mogelijk is na een zorgvuldig afwegingsproces en traject met directbetrokkenen. Voor het buitengebied wordt uitgegaan van zones langs snelwegen als afweegbaar gebied voor windmolens. Voor zonnevelden zijn deelgebieden opgenomen als afweegbaar gebied die

hoofdzakelijk gericht zijn op productie en twee kleinere gebieden in Woolde en Tweekelo, die in verband met de landschappelijke kenmerken ook geschikt lijken.

2. Ongewenste gebieden: gebieden waar grootschalige opwek ongewenst is, en alleen aan de orde komen bij hoge urgentie (bijvoorbeeld als de Hengelose bijdrage aan de RES groter dient te zijn of als de vastgestelde doelstellingen en ambitie ten aanzien van grootschalige opwek van duurzame energie niet kan worden uitgevoerd binnen het afweegbare gebied) en als aan strikte, nader te bepalen voorwaarden kan worden voldaan, zoals bijvoorbeeld een omgevingsproces met direct betrokkenen.

In hoofdstuk 7 is de uitvoeringsagenda opgenomen, waarin is aangegeven op welke wijze we uitvoering willen geven aan de doelen uit de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. In dit kader wordt een omgevingsprogramma voor grootschalige opwerk voorgesteld, waarin de doelen uit de omgevingsvisie verder worden uitgewerkt.

Het omgevingsprogramma grootschalige opwek vormt als het ware een opdrachtformulering voor de uitvoering van het Hengelose bijdrage aan de definitieve Regionale Energie Strategie. Concreet komt het erop neer dat in het omgevingsprogramma wordt gezocht naar mogelijke locaties voor grootschalige opwek en zon- en windenergie binnen de ruimtelijke kaders die de omgevingsvisie Hengeloos Buiten hiervoor geeft (voor wat betreft het buitengebied).

Hierin wordt een basis gelegd voor het opstellen van drie beleidsproducten:

- Een stimuleringsplan voor zon op dak.
- Een uitnodigingskader voor zonnevelden;
- Een uitnodigingskader voor windmolens;

Met deze beleidsproducten wordt in kaart gebracht hoe de gestelde ambities in het Programma nieuwe energie en de Hengelose bijdrage aan de Regionale Energiestrategie kunnen worden behalen.

De uitvoering van het omgevingsprogramma Grootschalige opwek wordt afgestemd met bewoners(organisaties), buurgemeenten en relevante ketenpartners.

Om invulling te kunnen geven aan het omgevingsprogramma grootschalige opwek is reeds een opgavenotitie grootschalige opwek Hengelo opgesteld vanuit de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. Op basis

daarvan heeft het team Duurzaamheid een plan van aanpak opgesteld voor het omgevingsprogramma grootschalige opwek.

Gezondheid:

Ontwikkel een aanpak voor het opnemen van het aspect gezondheid in de omgevingsvisie Buitengebied.

Als gemeente voelen we ons verantwoordelijk voor verschillende aspecten waaronder Gezondheid (paragraaf 3.3).

Het aspect gezondheid komt terug in de visie op de volgende thema's:

- Beleef het land: paragraaf 5.1 beschrijft dat wandelen, hardlopen, fietsen, mountainbiken en paardrijden de voornaamste recreatieve activiteiten in het buitengebied vormen en dat we de mogelijkheden hiervoor verder willen door ontwikkelen.
- Regels voor ruimte: paragraaf 5.6 beschrijft dat moet worden voorkomen dat er zich functies vestigen in het buitengebied die er niet thuishoren en overlast veroorzaken. Hiermee wordt een gezonde leefomgeving bevordert (voorkomen geur- en geluidsoverlast en uitstoot fijnstof).

De visie op thema's is vertaald naar visie op gebieden (hoofdstuk 6), zodat ook duidelijk wordt in welke deelgebieden deze trends en ontwikkelingen een belangrijke rol spelen. In hoofdstuk 7 is de uitvoeringsagenda opgenomen, waarin is aangegeven op welke wijze we uitvoering willen geven aan de visie. Bijvoorbeeld:

- Er zijn diverse projecten voorgesteld om de gezondheid te bevorderen bijvoorbeeld: wandelommetjes, snelfietsverbindingen en recreatieve netwerken.
- In paragraaf 7.3 is een afwegingskader opgenomen voor het wegen, beoordelen en sturen van nieuwe initiatieven. De voorwaarden zijn er op gericht om overlast op de directe omgeving te voorkomen.

Processturing

Samenwerking met Enschede:

1. Maak samen met de gemeente Enschede een procesplan voor Tweekelo met als doel één visie voor heel Tweekelo te maken.

1. Gedurende de verschillende stappen van het proces is afstemming gezocht met de gemeente Enschede over het afstemmen van onze processen en de inhoud van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. Daarbij was sprake van de volgende afstemmingsmomenten:
 - Afstemmingsoverleggen over onze beide processen omgevingsvisies buitengebied;
 - Spreekuren maart 2020;
 - Uitnodiging gebiedsconferentie juli 2019
 - Uitnodiging internetpeiling september 2019
 - Uitnodiging gebiedsgesprek Tweekelo januari 2020

- Uitnodiging stakeholdersoverleg januari 2020
- Afstemmingsoverleggen april 2020

De concept omgevingsvisies Hengeloos Buiten (versie 0.2 en het eindconcept) zijn gedeeld en afgestemd met Enschede.

Na aanlevering van de ontwerp omgevingsvisie Hengeloos Buiten voor de collegevergadering van 12 mei 2020 heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen Enschede en Hengelo.

Het college heeft daarom op 12 mei geamendeerd ingestemd met de omgevingsvisie Hengeloos Buiten, zodat we in overleg met de gemeente Enschede nog enkele aanpassingen door konden voeren. Enschede stelde vraagtekens zet bij de afbakening van het beleid voor uitsluitend het Hengelose grondgebied en de visie op grootschalige opwek.

Op 14 mei 2020 heeft Enschede ingestemd met ons onze voorgestelde wijzigingen, die betrekking hadden op:

- de visiekaart;
- tekstuele aanpassingen waaruit blijkt dat de omgevingsvisie uitsluitend van toepassing is op het Hengelose grondgebied;
- tekstuele aanpassingen over de mogelijkheden voor het opwekken van energie in Tweekelo;
- tekstuele aanpassingen over de samenwerking en de afstemming binnen de omgevingsprogramma's Tweekelo, groene oase tussen de steden en grootschalige opwek.

In hoofdstuk 7 is de uitvoeringsagenda opgenomen, waarin is aangegeven op welke wijze we uitvoering willen geven aan de visie. Voor Tweekelo zetten we in op een gebiedsgericht omgevingsprogramma Tweekelo, Groene Oase tussen de steden. Dit betekent dat we actief aan de slag gaan met het realiseren van de doelen. We zien Tweekelo wel als één geheel en gaan bij de uitvoering dan ook graag een actieve gebiedsgerichte samenwerking aan met de buurgemeente Enschede en de Vereniging Behoud Tweekelo. Belangrijk onderdeel van het omgevingsprogramma wordt om de gebiedsdoelen van Hengelo en Enschede voor Tweekelo goed op elkaar af te stemmen en zoveel mogelijk te integreren tot een samenhangende visie voor heel Tweekelo.

2. Maak samen met de gemeente Enschede, een procesplan voor Driene met als doel voor Driene één visie te maken. Dit procesplan wordt zoveel mogelijk conform dat voor Twykkelo gemaakt.

Samenwerking overige gemeenten:

Stem voor het noordelijk gebied en voor Beckum, Oele en Woolde het maken van de omgevingsvisie af met de aangrenzende gemeenten.

Samenwerking Stichting Twickel:

Onderzoek in deze omgevingsvisie hoe de samenwerking met stichting Twickel op dit strategische niveau van de omgevingsvisie vorm kan krijgen. Stem de inhoudelijke doelen voor het buitengebied op elkaar af en onderzoek waar die doelen elkaar kunnen versterken.

2. De samenwerking voor wat betreft Driene spitst zich toe op de verkeerssituatie in dit deelgebied. Belangrijk vraagstuk dat speelt in het gebied is sluipverkeer wat tot onveilige verkeerssituaties en overlast voor lokale bewoners en ondernemers. In dit kader wordt het omgevingsprogramma Aangename lokale wegen voorgesteld. Het doel is om in samenwerking met Enschede te komen tot een effectieve set van maatregelen per deelgebied die ervoor gaan zorgen dat het sluipverkeer op de lokale wegen in het buitengebied afneemt zodat de verkeersveiligheid voor fietsers en voetgangers wordt vergroot en aangename lokale wegen ontstaan.

Gedurende de verschillende stappen van het proces zijn onze buurgemeenten uitgenodigd om met ons mee te denken over de inhoud van de omgevingsvisie. Het gaat daarbij om de volgende afstemmingsmomenten:

- Spreekuren maart 2020;
- Uitnodiging gebiedsconferentie juli 2019;
- Uitnodiging internetpeiling september 2019;
- Uitnodiging stakeholdersoverleg januari 2020.

De concept omgevingsvisie Hengeloos Buiten (versie 0.2) is gedeeld en afgestemd met de buurgemeenten.

Bij enkele gemeenten is ondanks onze inspanningen weinig belangstelling gebleken, prioriteit en/of capaciteit beschikbaar te zijn om samen te werken

Gedurende de verschillende stappen van het proces is Stichting Twickel uitgenodigd om met ons mee te denken over de inhoud van de omgevingsvisie. Het gaat daarbij om de volgende afstemmingsmomenten:

- Spreekuren maart 2020;
- Uitnodiging gebiedsconferentie juli 2019;
- Uitnodiging internetpeiling september 2019;
- Uitnodiging stakeholdersoverleg januari 2020.

De concept omgevingsvisie Hengeloos Buiten (versie 0.2) is gedeeld en afgestemd met Stichting Twickel.

De betrokkenheid van Stichting Twickel was groot gedurende het proces. Stichting Twickel heeft voorgesteld een vervolg te geven aan het Pact van Twickel dat inmiddels is uitgevoerd.

MOTIE
AANVAARD
8

Motie Hengelo aanmelden als Sustainable Development Goals gemeente

De raad van de gemeente Hengelo, in vergadering bijeen op 6 november 2018,

Overwegende, dat:

- De Rekenkamercommissie Hengelo in haar rapport "Duurzaamheid als hobbyisme?" concludeert dat Hengelo de afgelopen jaren te kort geschoten is in het opstellen, uitvoeren én monitoren van een integraal duurzaamheidsbeleid;
- De raad de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamercommissie omarmt en onverkort overneemt;
- De Rekenkamercommissie concludeert dat er in de loop van de tijd een impliciete versmalling is opgetreden in de invulling die aan duurzaamheid wordt gegeven;
- De Rekenkamercommissie aanbeveelt een integraal duurzaamheidsbeleid op te stellen én de uitvoering daarvan goed te monitoren;
- De 17 Sustainable Development Goals (SDG), oftewel de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties duurzaamheid in haar volledigheid afdekken, van sociaal tot fysiek (zie <https://vng.nl/global-goals-gemeenten/de-17-global-goals>);
- Alle lidstaten van de Verenigde Naties, dus ook Nederland, de Sustainable Development Goals in 2015 hebben geadopteerd;
- De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) het gebruik van deze Global Goals in het gemeentelijk beleid faciliteert en stimuleert, onder andere via haar Gemeenten4GlobalGoals campagne. De campagne schrijft niet voor wat gemeenten moeten doen, maar reikt diverse mogelijkheden aan;
- Tientallen gemeenten in Nederland al gehoor hebben gegeven aan de oproep van de VNG om Global Goals gemeente te worden;
- De 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen goed ingezet kunnen worden als onderlegger bij het ontwikkelen van een integraal duurzaamheidsbeleid in Hengelo.

Draagt het college op:

- Hengelo aan te melden als deelnemer aan de Gemeenten4GlobalGoals campagne van de VNG;
- De Duurzame Ontwikkelingsdoelen in te zetten als onderlegger bij het ontwikkelen van een integraal duurzaamheidsbeleid.

En gaat over tot de orde van de dag.

S059694

GroenLinks
Jan Evers

ChristenUnie
Susanne van den Beukel

Omgevingsvisie Hengeloos Buiten in relatie tot **Global Goals**

I Global Goals

De gemeenteraad van Hengelo heeft op 6 november 2018 een motie aangenomen dat de gemeente Hengelo een Global Goal gemeente moet zijn. Dit betekent dat de gemeente Hengelo zich wil inzetten voor het bereiken van de wereldwijde, gemeenschappelijke doelen voor duurzame ontwikkeling (Global Goals for Sustainable Development).

De Global Goals zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030.

De Global Goals zijn hieronder kort toegelicht.

Beëindig armoede overal en in al haar vormen

Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw

Verzeker een goede gezondheid en promoot welvaart voor alle leeftijden

Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen

Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes

Verzeker toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen

Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

Bevorder aanhoudende, inclusieve, en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen

Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie

Dring ongelijkheid in en tussen landen terug

Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

Verzeker duurzame consumptie-, en productiepatronen

Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden

Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en maritieme hulpbronnen

Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe

Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en open instellingen

Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling

In deze notitie is geïnventariseerd met welke doelen de omgevingsvisie Hengeloos Buiten bijdraagt aan Global Goals.

II Visie en beleid op thema's

In dit hoofdstuk wordt voor ieder thema uit de omgevingsvisie Hengeloos Buiten (hoofdstuk 5) toegelicht welke doelen bijdragen aan het bereiken van individuele duurzame ontwikkeldoelen.

1 Beleef het land

Wandelen, hardlopen, fietsen, mountainbiken en paardrijden vormen de voornaamste recreatieve activiteiten in het buitengebied. We willen de mogelijkheden hiervoor verder door ontwikkelen door de routenetwerken die er al zijn verder te optimaliseren.

Per gebied gaan we onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het doorgaande autoverkeer op de lokale wegen terug te dringen en de verkeersveiligheid voor fietsers te vergroten.

Voor de toekomst zetten we in op extensieve vormen van recreatie die zijn gericht op hen die op zoek zijn naar rust, ruimte en ontspanning.

Ook willen we de belevingswaarde van het landschap als geheel versterken. Dat betekent de specifieke kenmerken van elk landschapstype meer zichtbaar en beleefbaar maken en de soortenrijkdom van planten en dieren vergroten.

2 Samenleven van stad en land

We zetten in op een leefbaar buitengebied en de zelfredzaamheid van haar inwoners.

Tegelijk blijven fysieke ontmoetingsplekken ook belangrijk. Veel gebieden hebben hun eigen lokale 'hartje' waar mensen samen kunnen komen.

Waar er bij bewoners behoefte aan is, streven we naar het realiseren van (korte) wandelroutes van uit de stad(srand) naar het buitengebied en weer terug.

We zetten enerzijds in op bereikbare stedelijke voorzieningen vanuit het buitengebied en anderzijds op een toegankelijk buitengebied voor bestemmingsverkeer vanuit de stad. Hiervoor willen we voor langzaam verkeer de onderlinge verbindingen versterken. Dit betekent een stadsrand die overal makkelijk te passeren is voor fietsers en wandelaar.

We gaan ook onderzoeken of we het fietssnelwegennetwerk in zuidelijkwestelijke en noordoostelijke richting kunnen uitbreiden.

We zetten enerzijds in op bereikbare stedelijke voorzieningen vanuit het buitengebied en anderzijds op een toegankelijk buitengebied voor bestemmingsverkeer vanuit de stad. Hiervoor willen we voor langzaam verkeer de onderlinge verbindingen versterken. Dit betekent een stadsrand die overal makkelijk te passeren is voor fietsers en wandelaar.

We gaan ook onderzoeken of we het fietssnelwegennetwerk in zuidelijkwestelijke en noordoostelijke richting kunnen uitbreiden.

We zetten in op een leefbaar buitengebied en de zelfredzaamheid van haar inwoners. Om ervoor te zorgen dat de leefbaarheid ook op langere termijn op niveau blijft, zetten we in op een goed en passend voorzieningenniveau met voldoende ontmoetingsplekken en woonmogelijkheden voor alle bevolkingsgroepen. We streven ernaar om vooral voor jongeren en starters aan de ene kant en oudere bewoners aan de andere kant mogelijkheden te creëren, zodat zij ook in de toekomst op een aangename manier met elkaar kunnen wonen en leven.

In gebieden waar er bij bewoners of ondernemers behoefte aan is, gaan we het wederzijdse begrip en de communicatie tussen bewoners en ondernemers in het buitengebied en bewoners in de stad(srand) stimuleren.

3 Productief buitengebied

We bieden aan bestaande boeren en bedrijven de ruimte om te blijven produceren voor de wereldmarkt.

We willen ondernemers de ruimte geven om hun bedrijfsvoering lokaal te specialiseren (biologisch) of te verbreden.

We willen ondernemers de ruimte geven om hun bedrijfsvoering lokaal te specialiseren (biologisch) of te verbreden.

Ook willen we graag lokale voedselketens organiseren. Dit betekent dat de producten die in het buitengebied van Hengelo worden geproduceerd ook door de bewoners van Hengelo en omgeving worden genuttigd.

We stellen een project voor om te werken aan het opzetten en organiseren van een of meer levensvatbare voedselketens.

Ook willen we ruimte bieden voor een lokale specialisatie van agrarische activiteiten. Voorbeelden zijn biologische landbouw, het werken met inheemse rassen of specifieke producten met een 'lokaal' verhaal.

In verband met het milieu en de volksgezondheid bieden we geen ruimte meer aan nieuwe intensieve veehouderijen. We willen de bestaande intensieve veehouderijen uitdagen om te gaan onderzoeken hoe een intensieve grootschalige boerderij gecombineerd kan worden met een kringloop-, natuurinclusieve of landschapsinclusieve bedrijfsvoering.

We stellen een omgevingsprogramma op voor de ontwikkeling, behoud en beheer van landschap en belangrijke elementen zoals houtwallen, bermen, beken en poelen.

Voor een kringloop-, natuurinclusieve of landschapsinclusieve bedrijfsvoering is een open dialoog nog tussen alle betrokken partijen, zowel boeren als natuur en landschapsorganisaties. De gemeente wil daar graag een rol in spelen, bijvoorbeeld door een pilot te organiseren.

4 Landschappen maken de stedenrij(k)

Het contrast tussen de verschillende landschapstypen en biotopen in het buitengebied van Hengelo willen we vergroten. Belangrijk onderdeel van het vergroten van de beleving en het contrast tussen de landschappen is het vergroten van de biodiversiteit die hoort bij elk landschapstype. We definiëren de biodiversiteit als het geheel van diverse en zo compleet mogelijke ecosystemen die onderling goed met elkaar verbonden zijn. Evenwichtige ecosystemen dragen ook bij aan onze gezondheid.

De landschappen van het buitengebied fungeren als aantrekkelijke groene buffers tussen de steden. De uitbreiding van Hengelo stad zal de komende decennia binnen de huidige contouren plaatsvinden.

Het contrast tussen de verschillende landschapstypen en biotopen in het buitengebied van Hengelo willen we vergroten. Belangrijk onderdeel van het vergroten van de beleving en het contrast tussen de landschappen is het vergroten van de biodiversiteit die hoort bij elk landschapstype. We definiëren de biodiversiteit als het geheel van diverse en zo compleet mogelijke ecosystemen die onderling goed met elkaar verbonden zijn. Evenwichtige ecosystemen dragen ook bij aan onze gezondheid.

Daar waar het mogelijk is willen we landschappen en natuurgebieden met elkaar verbinden door smalle, groene corridors.

Samen met partijen in de regio willen we specifiek ecosystemenbeleid ontwikkelen waarin we inzetten op een rijk palet aan zo compleet mogelijke landschappen en ecosystemen in de regio.

5 Toekomstvast

Ten eerste willen we inzetten op het besparen van energie. Bijvoorbeeld door het isoleren van woningen te stimuleren en alternatieven te zoeken voor aardgas. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door het verduurzamen van het eigen maatschappelijk vastgoed.

Daarnaast stimuleren en faciliteren we initiatieven van bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers die op lokale niveau hun eigen duurzame energie willen opwekken.

Om de doelstellingen te halen, is het nodig dat we ook op een aantal plekken in het buitengebied ruimte creëren voor grootschalige energieopwekking, zoals zonnenvelden of windmolens. Hiertoe zijn afweegbare gebieden aangewezen in de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. Daarnaast is er een omgevingsprogramma Grootschalige opwek energie geformuleerd. Hoofddoel van het programma is om voor de gehele gemeente de koppeling te maken tussen de programmatische opgave van de energietransitie die vanuit de RES en het Programma Nieuwe Energie Hengelo zijn bepaald en de ruimtelijke mogelijkheden die we daarvoor in de omgevingsvisie hebben gegeven.

We willen inzetten op een klimaatbestendige leefomgeving. Voor ons gaat het vooral om het voorkomen van watertekorten in tijden van extreme droogte en het verwerken van water bij extreme regenval. We zetten in op het verhogen van de waterbergingscapaciteit van onze watersystemen.

6 Regels voor ruimte

Een aantal niet-agrarische functies sluiten we in ieder geval uit: Bedrijven die geluids- of geuroverlast kunnen veroorzaken (milieucategorie 3.1 of hoger).

Een aantal niet-agrarische functies sluiten we in ieder geval uit: Bedrijven die niet aan een provinciale weg zijn gevestigd en meer dan twee vrachtwagenbewegingen per dag veroorzaken.

Voor karakteristieke en waardevolle panden bieden we mogelijkheden voor herinvulling. Er zijn veel nieuwe functies mogelijk mits deze functioneel en ruimtelijk passen bij het buitengebied en de waarden die we hebben bepaald. Voor herinvulling van vrijkomende agrarische bedrijven is een afwegingskader toegevoegd aan de omgevingsvisie.

Voor karakteristieke en waardevolle panden bieden we mogelijkheden voor herinvulling. Er zijn veel nieuwe functies mogelijk mits deze functioneel en ruimtelijk passen bij het buitengebied en de waarden die we hebben bepaald. Voor herinvulling van vrijkomende agrarische bedrijven is een afwegingskader toegevoegd aan de omgevingsvisie.

Voor vrijkomende niet-karakteristieke bebouwing zetten we in op sloop en het bieden van mogelijkheden voor de ontwikkeling van woningen. Bij voorkeur gaat het om woningen voor jongere doelgroepen zoals starters. Zij kunnen lastig een woning vinden maar zijn voor de vitaliteit van het buitengebied cruciaal.

Voor het buitengebied als geheel is het belangrijk dat dit vastgoed een gezond tweede leven krijgt. Langdurende leegstand van vrijkomend agrarisch vastgoed kan gaan leiden tot verloedering en een voedingsbodem vormen voor ondermijnende activiteiten.

III Visie en beleid op gebieden

In dit hoofdstuk wordt voor ieder deelgebied uit de omgevingsvisie Hengeloos Buiten (hoofdstuk 6) toegelicht welke doelen bijdragen aan het bereiken van individuele duurzame ontwikkeldoelen.

1 Hengelo – Noord

We zetten in op verhoging van het aandeel hernieuwbare energie, maar we willen ook het karakter van het buitengebied van Hengelo behouden. Daarom geven we in de omgevingsvisie aan in welke gebieden we grootschalige opwek van energie (wind of zon) afweegbaar dan wel ongewenst vinden. Afweegbare gebieden liggen dichtbij de stadsrand of bij snelwegen.

Daarnaast stimuleren en faciliteren we initiatieven van bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers die op lokale niveau hun eigen duurzame energie willen opwekken.

We gaan werken aan het gebiedsdoel 'landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap'. Het accent in Hengelo-Noord ligt op een aantrekkelijk woon- en ondernemersklimaat aan de rand van de stad en in een groen en landelijk decor.

Om de verbinding in noord-zuidelijke richting te verbeteren gaan we de mogelijkheden onderzoeken om de snelfietsverbindingen haaks op de fietssnelweg F35 richting Deurningen (en verder) te verbeteren.

Daarnaast gaan we onderzoeken of het nodig is om een extra retentiebekken te realiseren in Driene. Opgeslagen water is goed te gebruiken voor besproeiing van groen en gewassen in droge tijden.

Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen, gaan we inzetten op het toevoegen van landschappelijke elementen.

In gebieden waar er bij bewoners of ondernemers behoefte aan is, gaan we het wederzijdse begrip en de communicatie tussen bewoners en ondernemers in het buitengebied en bewoners in de stad(srand) stimuleren.

2 Driene

We gaan hier inzetten op het tegengaan van sluipverkeer. We gaan onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het doorgaande autoverkeer op de lokale wegen terug te dringen en de verkeersveiligheid voor fietsers te vergroten.

Daarnaast willen we de verbindingen voor langzaam verkeer tussen de stad en het buitengebied verbeteren. Bijvoorbeeld door het mogelijk maken van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad naar het buitengebied.

Ook Stal Driene is als lokale ontmoetingsplek belangrijk voor de sociale cohesie. Deze voorziening vinden we belangrijk en willen we graag ook in de toekomst behouden.

Voor de subgebieden ten noorden en ten zuiden van Oud-Driene zetten we in op het gebiedsdoel 'De stad in beweging: Sporten en recreëren aan de rand van de stad'. Hier ligt het accent op sporten en recreëren aan de rand van de stad.

We gaan hier inzetten op het tegengaan van sluipverkeer. We gaan onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het doorgaande autoverkeer op de lokale wegen terug te dringen en de verkeersveiligheid voor fietsers te vergroten.

Daarnaast gaan we onderzoeken of het nodig is om een extra retentiebekken te realiseren in Driene. Opgeslagen water is goed te gebruiken voor besproeiing van groen en gewassen in droge tijden.

Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen, gaan we inzetten op het toevoegen en/of versterken van landschappelijke elementen.

In gebieden waar er bij bewoners of ondernemers behoefte aan is, gaan we het wederzijdse begrip en de communicatie tussen bewoners en ondernemers in het buitengebied en bewoners in de stad(srand) stimuleren.

3 Woolde

We gaan hier vooral inzetten op een aantrekkelijke inpassing van de stadsrand en het aantrekkelijker maken van het landschap. Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen, gaan we langs de wijken inzetten op het toevoegen en/of versterken van landschappelijke elementen zoals houtwallen. Het bedrijventerrein Westermaat en de spoorlijn proberen we zoveel mogelijk onzichtbaar te maken door toevoeging van groen.

Verder willen we de verbindingen voor langzaam verkeer tussen de stad en het buitengebied verbeteren. Bijvoorbeeld door het mogelijk maken van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad naar het buitengebied.

We zetten in op verhoging van het aandeel hernieuwbare energie, maar we willen ook het karakter van het buitengebied van Hengelo behouden. Daarom geven we in de omgevingsvisie aan in welke gebieden we grootschalige opwek van energie (wind of zon) afweegbaar dan wel ongewenst vinden. Afweegbare gebieden liggen dichtbij de stadsrand of bij snelwegen.

Daarnaast stimuleren en faciliteren we initiatieven van bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers die op lokale niveau hun eigen duurzame energie willen opwekken.

We gaan hier vooral inzetten op een aantrekkelijke inpassing van de stadsrand en het aantrekkelijker maken van het landschap. Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen, gaan we langs de wijken inzetten op het toevoegen en/of versterken van landschappelijke elementen zoals houtwallen. Het bedrijventerrein Westermaat en de spoorlijn proberen we zoveel mogelijk onzichtbaar te maken door toevoeging van groen.

Verder willen we de verbindingen voor langzaam verkeer tussen de stad en het buitengebied verbeteren. Bijvoorbeeld door het mogelijk maken van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad naar het buitengebied.

Daarnaast gaan we onderzoeken of het nodig is om een extra retentiebekken te realiseren in Driene. Opgeslagen water is goed te gebruiken voor besproeiing van groen en gewassen in droge tijden.

Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen, gaan we inzetten op het toevoegen en/of versterken van landschappelijke elementen.

In gebieden waar er bij bewoners of ondernemers behoefte aan is, gaan we het wederzijdse begrip en de communicatie tussen bewoners en ondernemers in het buitengebied en bewoners in de stad(srand) stimuleren.

Samen met Stichting Twickel en andere (keten)partners en bewonersverenigingen willen we werken aan een pact van Twickel 2.0.

4 Tweekelo

Belangrijk actiepoint voor Tweekelo is het tegengaan van sluipverkeer. We gaan onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het doorgaande autoverkeer op de lokale wegen terug te dringen en de verkeersveiligheid voor fietsers te vergroten.

We zetten in op versterking van extensieve recreatiemogelijkheden. Door bijvoorbeeld ommetjes te creëren vanuit de bedrijventerreinen zodat werknemers in de pauze even kunnen wandelen in het mooie Tweekelo. Waar nodig optimaliseren we de recreatieve netwerken voor wandelen, fietsen en paardrijden en de recreatieve hubs om op een aantal strategische plekken uit de auto te sappen en het gebied in te gaan.

De Johanneskerk zien we als belangrijk lokaal hartje voor e onderlinge ontmoeting en proberen we voor de toekomst te behouden.

We zetten in op verhoging van het aandeel hernieuwbare energie, maar we willen ook het karakter van het buitengebied van Hengelo behouden. Daarom geven we in de omgevingsvisie aan in welke gebieden we grootschalige opwek van energie (wind of zon) afweegbaar dan wel ongewenst vinden. Afweegbare gebieden liggen dichtbij de stadsrand of bij snelwegen.

Daarnaast stimuleren en faciliteren we initiatieven van bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers die op lokale niveau hun eigen duurzame energie willen opwekken.

We zien Tweekelo ook als potentieel gebied om een lokale voedselketen op te zetten. Met twee grote steden als afzetmarkt en de aanwezigheid van vernieuwende agrarische ondernemers liggen daar echt kansen.

De waterbergingscapaciteit van de beken gaan we vergroten en onderzoeken of een extra retentiebekken nodig en haalbaar is.

Het accent in dit gebied ligt op een zorgvuldige mix van kleinschalige recreatie, wonen en ondernemen in het groen en natuurontwikkeling. Hiervoor zetten we een gebiedsgericht omgevingsprogramma op met de titel 'Twekkelo, Groene Oase tussen de steden'.

Daarnaast zetten we in op landschapsverbetering. Belangrijk daarin is dat we de standsrond rondom Twekkelo groen gaan inpakken zodat ze minder of niet meer zichtbaar is.

Verder proberen we de natuurcorridor die vanuit het zuidwesten naar het noordoosten door het gebied loopt, te versterken.

Hiervoor zetten we een gebiedsgericht omgevingsprogramma op met de titel 'Twekkelo, Groene Oase tussen de steden'. Omdat Twekkelo ook in de gemeente Enschede ligt, doen we dit samen met de gemeente Enschede en in nauwe samenwerking met de Vereniging Behoud Twekkelo."

5 Beckum / Oele

Voor de kern Beckum gaan we werken aan het gebiedsdoel 'wonen en leven in een hechte gemeenschap'. Dit sluit aan bij de plannen voor woningbouw en voorzieningen waar het dorp zelf ook al jaren aan werkt.

Voor het gebied 'oud Oele' staat de beleving van het traditionele landelijke gebied voorop. Hier gaan we werken aan het gebiedsdoel 'recreëren, natuur, wonen en voedselproductie in balans'.

We gaan onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het doorgaande autoverkeer op de lokale wegen terug te dringen en de verkeersveiligheid voor fietsers te vergroten. Hierdoor kan de strategische positie van dit gebied, vlak bij de stad, Twickel én langs doorgaande recreatieve routes nog beter tot recht komen.

We zetten in op verhoging van het aandeel hernieuwbare energie, maar we willen ook het karakter van het buitengebied van Hengelo behouden. Daarom geven we in de omgevingsvisie aan in welke gebieden we grootschalige opwek van energie (wind of zon) afweegbaar dan wel ongewenst vinden. Afweegbare gebieden liggen dichtbij de stadsrand of bij snelwegen.

Daarnaast stimuleren en faciliteren we initiatieven van bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers die op lokale niveau hun eigen duurzame energie willen opwekken.

Het gebied tussen Oele en Beckum is voor de reguliere landbouw een goed gebied. We gaan werken aan het gebiedsdoel 'landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap'.

We willen onderzoeken of vrijkomende bebouwing kan worden benut om ook wat kleinere woningen voor specifieke doelgroepen mogelijk te maken die primair gericht zijn op de eigen behoefte van Beckum.

Het gebied kan vanaf nu nog veel meer een traditioneel landelijk gebied zijn waar landbouwproductie hand in hand oploopt met recreatie, lokale voedselproductie en rust, kortom 'het goede leven'.

De waterbergingscapaciteit van de beken gaan we vergroten en onderzoeken of een extra retentiebekken nodig en haalbaar is.

Voor het westelijk deel van Beckum/Oele dat grotendeels in eigendom is van Twickel gaan we werken aan het gebiedsdoel 'Natuurinclusief ondernemen en recreëren'. Twickel heeft eigen doelen voor haar gebied. Die doelen zijn gericht op het bevorderen van natuurinclusieve landbouw, natuurlintwikkeling, duurzaam bos- en waterbeheer.

Als gemeente zien wij graag meer verband dan nu tussen Twickel en de reguliere landbouw in het gebied, op basis van respect voor ieders doelen. Volgens ons liggen er allerlei kansen als je acties op zoek gaat naar de samenwerkingsmogelijkheden. Samen met Stichting Twickel en andere (keten)partners en bewonersverenigingen willen we werken aan een pact van Twickel 2.0.

IV Beperkt relevant

Voor een aantal Global Goals is de omgevingsvisie Hengeloos Buiten beperkt relevant.

Waarom beperkt relevant?

- Heeft vooral betrekking op het sociale domein.
- Ruimtelijke ontwikkeling en woonbeleid kunnen bijdragen aan armoedebestrijding, bijvoorbeeld door woningen te creëren voor mensen met een kleinere beurs.

Waarom beperkt relevant?

- Heeft vooral betrekking op het sociale domein.
- Thema 'Productief buitengebied' draagt in zekere zin bij aan het bevorderen van duurzame voedselproductie-systemen door het stimuleren van lokale voedselketens.

Waarom niet relevant?

- Het doel heeft vooral betrekking op het sociaal domein.
- Interventies in de fysieke leefomgeving dragen niet of nauwelijks bij aan het bereiken van deze doelstelling.

Waarom beperkt relevant?

- Het doel heeft vooral betrekking op het sociaal domein.
- Interventies in de fysieke leefomgeving dragen niet of nauwelijks bij aan het bereiken van deze doelstelling.

Waarom beperkt relevant?

- Het doel heeft vooral betrekking op het sociaal domein.
- Ruimtelijke ontwikkeling en woonbeleid kan ongelijkheid verminderen, bijvoorbeeld door sociale cohesie in wijken te bevorderen.

Waarom beperkt relevant?

- Hengelo is geen kustgemeente. Ambities voor schonere kusten zijn niet relevant.

Motie: **Spoorfietsen**

Ondertitel: **brede aanjager voor de stad**

S059720

De raad van Hengelo, in vergadering bijeen op 6 november 2018

Constaterende dat:

- Het project spoorfietsen (hierna te noemen spoorfietsen) zich in drie jaar heeft ontwikkeld tot een waardevolle toevoeging aan het toeristisch, recreatief en educatief aanbod in Hengelo. Dit blijkt o.a. uit het feit dat in 2018 ruim 8000 bezoekers zijn ontvangen,
- Spoorfietsen aansluit bij het ingezette beleid:
 - “Investeren in erfgoed loont!” “De Cultuurlandschappen te benoemen en te verwerken in de bestemmingsplannen.” én “Het stellen van duidelijke uitgangspunten en randvoorwaarden om de cultuurhistorische landschapswaarden bij ontwikkelingen te borgen.”,¹
 - “Het erfgoed is een stimulans voor het toerisme, recreatie en economie, mits goed wordt ingestoken op de vijf pijlers (stad van verbindingen, ..., industrieel erfgoed, .., bijzonder buitengebied) waar de stad zich mee onderscheidt.”,²
- Spoorfietsen is opgezet als sociale onderneming met brede maatschappelijke doelstellingen. Het daarmee dient als aanjager voor het bereiken van doelen op het gebied van toerisme, economie, cultuurhistorie, ecologie, educatie, werk en participatie, waardoor een groot maatschappelijk effect kan ontstaan,
- Diverse partners, waaronder het ROC van Twente, Landschap Overijssel, Ministerie van Defensie, Donker-groen, Gildebor zich incidenteel of langdurig aan het project verbonden hebben.
- Dat andere partijen, zoals Praktijkonderwijs 't Genseler, de intentie hebben om dat in de nabije toekomst te doen,
- Spoorfietsen als kleinschalig toeristische voorziening qua aard en schaal goed past bij Tweekelo.
- Het daardoor een bijdrage kan leveren om de kwaliteiten van dat landelijke gebied te behouden en te versterken,
- De oorspronkelijke spoorlijn Hengelo-Boekelo, vroeger onderdeel van een netwerk dat Twente verbond met het Ruhrgebied, in de cultuurhistorische waardenkaart van zowel Hengelo, Enschede als de provincie Overijssel als waardevol element is opgenomen, terwijl het tracé ook in diverse bestemmingsplannen is benoemd,
- De gemeente Hengelo zich verbonden heeft aan het LEADER programma in Zuidwest Twente,
- Het LEADER programma zich in dit gebied richt op de ontwikkeling van het platteland en het werken ‘van onderop’, waarbij het verbinden van stad en platteland de kern vormt.

Overwegende dat:

- Spoorfietsen een mooi voorbeeld is van een burgerinitiatief en sociaal ondernemerschap in Hengelo, dat op brede maatschappelijke waardering kan rekenen,

¹ Beleidsnota Cultuurhistorisch Erfgoed 2014-2022, pag. 38

² Beleidsnota Cultuurhistorisch Erfgoed 2014-2022, pag. 36

- Spoorfietsen een belangrijke bijdrage levert aan het levend houden van Hengelo's erfgoed en daarmee bijdraagt aan de aantrekkingskracht van Hengelo, zowel voor inwoners, als voor gasten van binnen en buiten Twente,
- Spoorfietsen mede daarom aansluit en bijdraagt aan belangrijke thema's uit het coalitieprogramma, zoals een aantrekkelijke stad, sociaal domein (versterken eigen kracht, vergroten van kansen om mee te doen in de samenleving), duurzame stad en een open bestuursstijl,
- Er concrete plannen zijn om het project verder uit te bouwen, onder andere door het behoud en herbestemmen van een tweetal iconische zoutboortorens,
- Diverse onderdelen van het project niet zonder medewerking van de gemeente gerealiseerd kunnen worden,
- De gemeente tot op heden steeds op 'ad hoc' basis meewerkt aan concrete verzoeken vanuit het project,
- Spoorfietsen nu op een punt is aanbeld dat het belangrijk is dat helderheid ontstaat over de gemeentelijke lange termijn visie,
- Het college vanaf eind 2018 concreet aan de slag gaat met het opstellen van een omgevingsvisie voor het buitengebied,
- Het spoorfietsen daar zeer goed bij aansluit,
- Het collegeprogramma aangeeft "de mogelijkheden tot cofinanciering door andere overheden en partners optimaal te benutten",
- In dit geval een gemeentelijke toezegging voor cofinanciering van 25.000 euro nodig is om een aanvraag te kunnen doen voor een LEADER subsidie; toekenning daarvan kan leiden tot de realisatie van een project met een totale investering van 200.000 tot 250.000 euro, wat een multiplier van 8 tot 10 betekent,
- Hiermee een project gerealiseerd kan worden met een hoog ambitieniveau, op het gebied van duurzaamheid en cultuurhistorisch erfgoed waarbij de restauratie en herbestemming van de zoutboortorens het kostbaarste onderdeel zal zijn.

Draagt het college op om:

- Kansen te benutten voor samenwerking tussen de gemeente en de spoorfietsorganisatie en haar partners. Bijvoorbeeld door samen op te trekken bij het realiseren van maatschappelijke doelen op het gebied van toerisme, economie, cultuurhistorie, ecologie, educatie, participatie en werk,
- Het spoorfietsen als toeristisch recreatieve voorziening voor Tweekelo te borgen in de nieuwe omgevingsvisie Buitengebied,
- Voor het spoorfietsen €25.000 te reserveren in de begroting 2019 en dit ten laste te brengen van de algemene reserve, mocht het daadwerkelijk tot een LEADER waardige aanvraag komen.

de algemene
het
begrotings-
saldo,

En gaat over tot de orde van de dag.

ChristenUnie

ProHengelo

GroenLinks

PvdA

S. van den Beukel

E. van der Brugh

J. Evers

M.-J. Luttikholt

BurgerBelangen

CDA

LokaalHengelo

H. Daals

H. Steen

P. Rillmann